НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Фінансово-економічний факультет

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Спеціальність 072 – „Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок”

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему:

«Управління інвестиційною діяльністю підприємств»

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень. Виконання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Студент Ольгічев Денис Миколайович
групи Ф-19.04 _____
(підпис)

Науковий керівник _____ д.е.н., професор Слюсаренко О.О.
(підпис)

Робота допущена до захисту _____ д.е.н., професор Бондарук Т.Г.
(підпис)

Київ 2025

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ

Освітній ступінь – ***магістр***
Галузь знань - ***07 «Управління та адміністрування»***
Спеціальність – ***072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»***
Освітньо-професійна програма – ***«Фінанси, банківська справа та страхування»***

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
д.е.н., проф. Т.Г. Бондарук
_____
«_26_» _ січня _ 2024 р.

З А В Д А Н Н Я
на кваліфікаційну роботу магістра

Ольгічеву Денису Миколайовичу

1. Тема роботи: Управління інвестиційною діяльністю підприємств
затверджена наказом по Академії від «26» січня 2024 р. № 37/2
2. Термін здачі студентом закінченої роботи 25 грудня 2024 р.
3. Вихідні дані роботи: інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних вчених, фінансова звітність підприємства.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які належить зробити):
1) теоретичні аспекти інвестиційної діяльності підприємства;
2) аналіз фінансової та інвестиційної діяльності підприємства:
3) шляхи підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю підприємства.
5. Перелік графічного матеріалу: таблиці, графіки, рисунки, діаграми.
6. Дата видачі завдання 26 січня 2024 р.

Керівник: _____
(підпис)

Завдання прийняв до виконання: _____
(підпис)

Календарний план

№ з/п	Назва розділів кваліфікаційної роботи магістра роботи	Термін виконання розділів роботи	Примітка
1.	Затвердження теми і наукового керівника кваліфікаційної роботи магістра на засіданні кафедри	26.01.2024	Виконано
2.	Опрацювання першоджерел по темі роботи	08.02.2024	Виконано
3.	Розробка плану роботи, методики та інструментарію досліджень	22.02.2024	Виконано
4.	Проведення економічних досліджень та їх аналіз	18.03.2024	Виконано
5.	Написання вступу до роботи	25.04. 2024	Виконано
6.	Написання першого розділу роботи	03.05. 2024	Виконано
7.	Написання другого розділу роботи	22.05. 2024	Виконано
8.	Написання третього розділу роботи	10.06. 2024	Виконано
9.	Написання висновків та пропозицій, оформлення роботи	16.09. 2024	Виконано
10.	Подача першого варіанту роботи на кафедру	30.10. 2024	Виконано
11.	Доопрацювання роботи згідно з зауваженнями керівника	05.11. 2024	Виконано
12.	Попередній захист роботи	19.12.2024	Виконано

Студент _____
(підпис)

Керівник
роботи_____
и(підпис)

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи магістра

студента Національної академії статистики, обліку та аудиту

Ольгічева Дениса Миколайовича

Тема: «Управління інвестиційною діяльністю підприємств»

Загальний обсяг роботи складає 96_сторінок.

Містить 22 таблиці, 15 рисунків, 61 літературне джерело, 1 додаток.

Актуальність теми. В умовах воєнного стану при швидкозмінному зовнішньому середовищу, кожне підприємство для утримання сильних позицій на ринку, повинно швидко вміти адаптуватись під ці зміни. Саме за рахунок ефективної інвестиційної діяльності підприємства мають змогу успішно розвиватись, впроваджуючи інновації, оновлюючи основні засоби підвищуючи якість продукції чи послуг, розширюючи ринки збуту. Кожне підприємство обирає інвестиційну стратегію спираючись на переваги та недоліки кожної з них, а також на економічну ситуацію на самому підприємстві.

Інвестиційна діяльність підприємства – це ключовий інструмент у розвитку підприємства, вона повинна ґрунтуватися на стратегічних цілях підприємства, його економічному стані. При управлінні інвестиційною діяльністю на підприємствах слід впроваджувати ризик-менеджмент, завдяки якому підприємства мають можливість швидко адаптуватись до змін зовнішнього середовища підприємства та з мінімальним ризиком реалізувати свої стратегічні цілі.

Актуальність теми полягає в тому, що в умовах економічної кризи, через воєнний стан, підприємствам важко витримувати конкуренцію та мати динамічний розвиток, тому від забезпечення ефективної інвестиційної діяльності залежить успішність реалізації довгострокових стратегічних цілей підприємства.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є розробка теоретико-методичних засад управління ефективності інвестиційної діяльності підприємства та шляхи її покращення.

Об'єктом магістерської роботи є інвестиційна діяльність підприємства.

Предметом дослідження магістерської роботи є теоретико-методологічні основи та практичні аспекти управління інвестиційною діяльністю підприємства.

Використані методи наукового дослідження. Методами дослідження виступають аналіз і синтез, монографічний, узагальнюючий, розрахунково-аналітичних, економіко-математичний, аналіз відносних показників, графічний, економіко-статистичний. Осмислення поглядів зарубіжних та вітчизняних науковців на розкриття сутності управління інвестиційною діяльністю відбулося за допомогою методу теоретичного узагальнення. Схематичний та графічний методи використовувались для аналізу стану інвестиційної діяльності з метою наочності отриманих результатів. Системний та комплексний підходи використані для обґрунтування заходів щодо удосконалення управління інвестиційною діяльністю підприємства.

Наукова новизна полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичному вирішенні комплексу завдань ефективності інвестиційної діяльності підприємства та шляхи її підвищення:

набули подальшого розвитку:

наукові підходи до обґрунтування політики управління інвестиційною діяльністю на підприємстві, зокрема визначено, що політика управління інвестиційною діяльністю являє собою частину загальної інвестиційної стратегії підприємства, що забезпечує підготовку, оцінку і реалізацію найбільш ефективних реальних інвестиційних проектів;

засади щодо удосконалення управління інвестиційною діяльністю, за рахунок створення інвестиційного проекту, який забезпечить покращення ефективності інвестиційної діяльності підприємства.

У першому розділі «Теоретичні аспекти інвестиційної діяльності підприємства» досліджено економічну сутність інвестицій та інвестиційної діяльності на підприємстві, політику управління інвестиційною діяльністю на підприємстві, засади управління реалізацією інвестиційних проектів.

У другому розділі «Аналіз фінансової та інвестиційної діяльності підприємства» дана характеристика організації управління економічною та інвестиційною діяльністю підприємства, проведено аналіз фінансового стану підприємства, проведено дослідження інвестиційної привабливості підприємства.

У третьому розділі «Шляхи підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю підприємства» дано пропозиції щодо удосконалення управління інвестиційною діяльністю підприємства, обґрунтовано економічну доцільність впровадження запропонованих заходів, щодо удосконалення управління інвестиційною діяльністю, а також вплив запропонованих заходів на фінансово-економічні показники підприємства.

Практичне значення роботи полягає у доведенні теоретичних положень, методичних підходів і висновків щодо ефективності інвестиційної діяльності підприємства та шляхів її підвищення, до рівня практичних пропозицій та рекомендацій, що можуть бути використані в роботі підприємства.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, управління інвестиційною діяльністю, фінансовий стан підприємства, інвестиційна привабливість, інвестиційні проекти.

ЗМІСТ

ВСТУП..... 8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 11
1.1. Економічна сутність інвестицій та інвестиційної діяльності на підприємстві..... 11
1.2. Політика управління інвестиційною діяльністю на підприємстві 21
1.3. Управління реалізацією інвестиційних проектів 24
Висновки до 1 розділу 35
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 36
2.1. Характеристика організації управління економічною та інвестиційною діяльністю підприємства 36
2.2. Аналіз фінансового стану підприємства..... 45
2.3. Дослідження інвестиційної привабливості підприємства 57
Висновки до розділу 2 65
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА 67
3.1. Пропозиції щодо удосконалення управління інвестиційною діяльністю підприємства..... 67
3.2. Обґрунтування економічної доцільності впровадження запропонованих заходів, щодо удосконалення управління інвестиційною діяльністю..... 72
3.3. Вплив запропонованих заходів на фінансово-економічні показники підприємства..... 79
Висновки до розділу 3 82
ВИСНОВКИ..... 82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ..... **Помилка! Закладку не визначено.**
ДОДАТКИ……..96

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах воєнного стану при швидкозмінному зовнішньому середовищу, кожне підприємство для утримання сильних позицій на ринку, повинно швидко вміти адаптуватись під ці зміни. Саме за рахунок ефективної інвестиційної діяльності підприємства мають змогу успішно розвиватись, впроваджуючи інновації, оновлюючи основні засоби підвищуючи якість продукції чи послуг, розширюючи ринки збуту і т.д.

Кожне підприємство обирає інвестиційну стратегію спираючись на переваги та недоліки кожної з них, а також на економічну ситуацію на самому підприємстві. Для підприємств, що знаходяться у складному фінансовому становищі, прийнятніше використання стратегії виживання (вкладення переважно спрямовуються на підвищення якості, зниження собівартості продукції), що дає можливість довше утримувати свої позиції на ринку. Реалізовуючи одну з цих стратегій, підприємство повинне прагнути до завантаження виробничого апарату шляхом освоєння продукції, що має попит.

Інвестиційна діяльність підприємства – це ключовий інструмент у розвитку підприємства, вона повинна ґрунтуватися на стратегічних цілях підприємства, його економічному стані. При управлінні інвестиційною діяльністю на підприємствах слід впроваджувати ризик-менеджмент, завдяки якому підприємства мають можливість швидко адаптуватись до змін зовнішнього середовища підприємства та з мінімальним ризиком реалізувати свої стратегічні цілі.

Актуальність теми полягає в тому, що в умовах економічної кризи, через воєнний стан, підприємствам важко витримувати конкуренцію та мати динамічний розвиток, тому від забезпечення ефективної інвестиційної діяльності залежить успішність реалізації довгострокових стратегічних цілей підприємства.

Питанню ефективності інвестиційної діяльності підприємства присвячено багато робіт як зарубіжних так і вітчизняних учених-економістів, серед яких є

такі як: Білошкурський М. В,, Богріновцева Л. М., Бондарук Т. Г., Брюховецька Н.Ю., Булєєв І.П., Вознюк М. Заїчко І. В., Ковернінська Ю. В. Мединська Т.І., А., Пшик Б. І. та інші.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є розробка теоретико-методичних засад управління ефективності інвестиційної діяльності підприємства та шляхи її покращення.

Для досягнення мети визначено та розв'язано такі **завдання:**

- розкрити економічну сутність інвестицій та інвестиційної діяльності на підприємстві;
- охарактеризувати політику управління інвестиційною діяльністю на підприємстві;
- розкрити управління реалізацією інвестиційних проектів;
- провести аналіз фінансового стану підприємства;
- проаналізувати інвестиційну привабливість підприємства;
- навести пропозиції щодо удосконалення управління інвестиційною діяльністю підприємства;
- обґрунтувати економічну доцільність впровадження запропонованих заходів, щодо удосконалення управління інвестиційною діяльністю;
- розрахувати вплив запропонованих заходів на фінансово-економічні показники підприємства.

Об'єктом магістерської роботи є інвестиційна діяльність підприємства.

Предметом дослідження магістерської роботи є теоретико-методологічні основи та практичні аспекти управління інвестиційною діяльністю підприємства.

Використані методи наукового дослідження. Методами дослідження виступають аналіз і синтез, монографічний, узагальнюючий, розрахунково-аналітичних, економіко-математичний, аналіз відносних показників, графічний, економіко-статистичний. Осмислення поглядів зарубіжних та вітчизняних науковців на розкриття сутності управління інвестиційною діяльністю

відбулося за допомогою методу теоретичного узагальнення. Схематичний та графічний методи використовувались для аналізу стану інвестиційної діяльності з метою наочності отриманих результатів. Системний та комплексний підходи використані для обґрунтування заходів щодо удосконалення управління інвестиційною діяльністю підприємства.

Наукова новизна полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичному вирішенні комплексу завдань ефективності інвестиційної діяльності підприємства та шляхи її підвищення:

набули подальшого розвитку:

наукові підходи до обґрунтування політики управління інвестиційною діяльністю на підприємстві, зокрема визначено, що політика управління інвестиційною діяльністю являє собою частину загальної інвестиційної стратегії підприємства, що забезпечує підготовку, оцінку і реалізацію найбільш ефективних реальних інвестиційних проектів;

засади щодо удосконалення управління інвестиційною діяльністю, за рахунок створення інвестиційного проекту, який забезпечить покращення ефективності інвестиційної діяльності підприємства.

Практичне значення роботи полягає у доведенні теоретичних положень, методичних підходів і висновків щодо ефективності інвестиційної діяльності підприємства та шляхів її підвищення, до рівня практичних пропозицій та рекомендацій, що можуть бути використані в роботі підприємства.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність інвестицій та інвестиційної діяльності на підприємстві

Інвестиції як економічна категорія увійшли у вітчизняну наукову літературу та практику в 1990-х роках, у період початку ринкової трансформації суспільства. Проте аналіз наявних джерел свідчить про те, що різноманітність трактувань сутності інвестицій відображає не лише різні підходи до розкриття їх змісту, а й незавершеність наукових досліджень у цій сфері. Відсутність єдиної системи класифікації інвестицій на сьогодні є очевидною.

Зокрема, І.О. Бланк розглядає інвестиції як кошти, а також майнові та інтелектуальні цінності держави, юридичних і фізичних осіб, що спрямовуються на створення нових підприємств, реконструкцію й технічне переоснащення діючих підприємств, придбання нерухомості, акцій та інших цінних паперів з метою отримання прибутку [6, с. 16].

Інші економісти визначають інвестиції як довгострокові вкладення грошових та матеріальних ресурсів, а також інтелектуальних цінностей всередині країни або за її межами у різні галузі, підприємства, програми чи окремі проєкти з метою розвитку виробництва, підприємництва та отримання прибутку чи інших результатів, зокрема соціальних і природоохоронних [5].

Акцент на меті інвестування роблять і зарубіжні науковці. Так, О.О. Шапуров підкреслює, що в найбільш широкому розумінні «інвестувати» означає відмовитися від грошей сьогодні для отримання більшої їх суми у майбутньому [57, с. 13]. У такому контексті інвестиції розглядаються як процес вкладення грошових коштів з очікуванням майбутнього прибутку. Однак це досить вузьке тлумачення, оскільки інвестування може відбуватися не лише у

грошовій формі, але й через інші форми рухомого й нерухомого майна, а також нематеріальних активів.

І.Л. Сазонець визначає інвестиції як довгострокові капіталовкладення у підприємницьку діяльність з метою отримання певного доходу або прибутку [52, с. 72].

Зеленяк В., Шалений В. та Депарма О. наголошують, що інвестиції відображають економічні відносини, пов’язані з довгостроковим авансуванням грошових, майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об’єкти підприємницької діяльності, їх основні та обігові фонди, а також у науково-технічний розвиток, вдосконалення виробничої бази та освоєння нових видів продукції. Ці процеси тривають від моменту авансування до фактичного відшкодування і отримання прибутку або соціального ефекту [27].

О.В. Лазарева вважає інвестиції капіталом у матеріальній (майновій) і вартісній (ресурсній) формах, які використовуються у коротко- або довгостроковій перспективі з метою отримання економічної вигоди та досягнення соціального ефекту [35].

Цікавим є визначення інвестицій, запропоноване І.В. та І.Д. Заїчко, які підкреслюють, що інвестиції — це сукупність визначених засобів у різних формах, що вкладаються для формування комплексної ресурсної бази відтворення товарів і послуг з метою отримання економічного, соціального, науково-технічного та інших ефектів [22, с. 121].

Проте частина українських науковців вважає, що економічна природа інвестицій ширша за капітальні вкладення. Зокрема, Т.В. Дорошенко зазначає, що інвестиції можуть здійснюватися у найрізноманітніших формах, що виходить за межі суто довгострокових капіталовкладень у економіку [17, с. 115].

Найповніше визначення інвестицій міститься у Законі України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 року, де під інвестиціями розуміють усі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в

об’єкти підприємницької та інших видів діяльності, результатом яких є отримання прибутку (доходу) або досягнення соціального ефекту.

Дане визначення загалом відповідає міжнародним підходам до розуміння інвестиційної діяльності як процесу вкладення ресурсів (майнових, інтелектуальних і матеріальних благ) з метою отримання прибутку в майбутньому [25]. Водночас воно потребує уточнень, зокрема:

а) інтелектуальні цінності слід розглядати як частину майнових цінностей;

б) інвестиції, окрім отримання прибутку або соціального ефекту, також спрямовані на розвиток підприємства, підвищення його ринкової вартості, що відображається у збільшенні капіталу, що вкладається;

в) необхідно більш чітко визначити «об’єкт інвестиційної діяльності».

Провівши аналіз і узагальнення позицій вітчизняних і зарубіжних науковців, можна сформулювати таке визначення поняття «інвестиції»: це грошові кошти, цінні папери, рухоме та нерухоме майно, результати інтелектуальної діяльності та інші цінності, передбачені законодавством, які вкладаються в об’єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку та досягнення позитивних ефектів.

На основі узагальнення літературних джерел, що досліджувалися у сфері інвестицій, можна побудувати розгорнуту класифікацію з уточненням сутності основних видів інвестицій, що подана схематично на рис. 1.1.

Різні автори виокремлюють такі класифікаційні ознаки інвестицій: за об’єктами вкладення капіталу; за метою інвестування; за формами власності капіталу, що інвестується; за джерелами фінансування інвестиційної діяльності; за відтворювальною спрямованістю; за територіальною ознакою; за періодом здійснення; за рівнем інвестиційного ризику; за галузями економіки; а також за критерієм спрямованості дій.

Рис.1.1. Класифікація інвестицій

Основною класифікаційною ознакою, за якою поділяються інвестиції на форми, є об'єкт вкладення капіталу. Відповідно до цієї ознаки інвестиції класифікуються на:

а) реальні (капіталоутворюючі) інвестиції — це вкладення коштів у реальні активи, які мають матеріальну природу;

б) фінансові інвестиції — це вкладення капіталу в розробку проєктів, купівлю акцій, облігацій та інших цінних паперів підприємств і установ, що можуть бути випущені як державою, так і приватними юридичними особами.

Щодо мети інвестування, фінансові інвестиції поділяють на стратегічні, коли інвестор вкладає кошти у контрольний пакет акцій з метою здійснення стратегічного управління компанією, та портфельні, коли інвестор прагне лише збільшення вартості вкладеного капіталу або отримання поточного доходу.

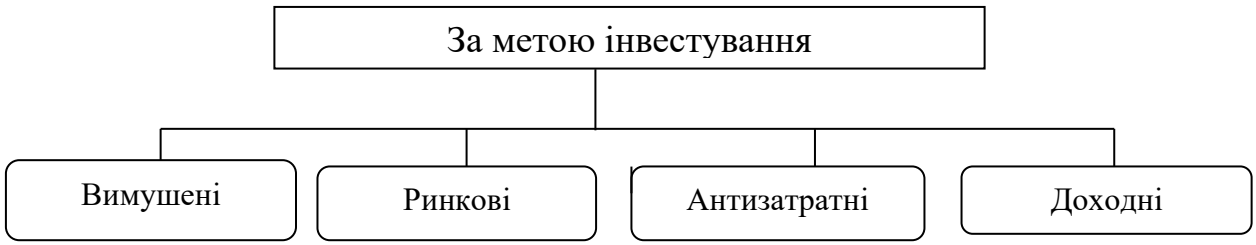

Рис.1.2 Класифікація інвестицій за метою інвестування

Залежно від цільового призначення інвестицій, виділяють кілька їхніх основних типів:

вимушені інвестиції – виникають у результаті необхідності реагування на обов'язкові зовнішні або внутрішні фактори, зокрема такі як потреба у підвищенні рівня безпеки виробничих процесів, дотримання технічних норм, екологічні вимоги тощо;

ринкові інвестиції – мають на меті удосконалення характеристик продукції або диверсифікацію виробництва з метою збереження чи покращення конкурентних позицій підприємства на ринку;

антизатратні інвестиції – спрямовані на підвищення ефективності використання ресурсів, зокрема шляхом зростання продуктивності праці, що своєю чергою веде до зростання прибутковості діяльності підприємства;

дохідні інвестиції – мають на меті збільшення доходу підприємства, як правило, за рахунок розширення вже освоєних напрямів діяльності [10, с. 48].

За формами власності інвесторів інвестиції поділяються на приватні, державні, іноземні та спільні.
Приватні інвестиції здійснюються фізичними особами або юридичними особами, що функціонують на основі приватного капіталу.
Державні інвестиції реалізуються органами державної влади й управління різних рівнів, а також державними (казенними) підприємствами, і фінансуються з бюджетних, позабюджетних джерел або за рахунок власних і запозичених коштів.
Іноземні інвестиції – це вкладення фізичних чи юридичних осіб, які є

резидентами інших держав. Спільні інвестиції формуються за участі інвесторів – резидентів України та іноземних суб'єктів господарювання [11, с. 171].

Рис. 1.3. Джерела фінансування інвестиційної діяльності

Класифікація інвестицій за різними ознаками

Згідно з ознакою відтворювальної спрямованості, інвестиції поділяються на такі категорії:

а) валові інвестиції – це сукупний обсяг капітальних вкладень, спрямованих на відтворення основних засобів і нематеріальних активів у межах визначеного періоду;

б) реноваційні інвестиції – відображають розмір капіталу, що використовується для простого відтворення основного капіталу та нематеріальних активів, які підлягають амортизації;

в) чисті інвестиції – означають обсяги капіталовкладень, які спрямовані на розширене відтворення матеріальних і нематеріальних ресурсів [10, с. 90].

У контексті територіального розміщення інвестицій розрізняють внутрішні та зовнішні.

Внутрішні інвестиції – це капіталовкладення у проєкти, що реалізуються в межах національної юрисдикції, тоді як зовнішні (іноземні) спрямовуються за межі країни.

Залежно від тривалості інвестування, інвестиції поділяють на короткострокові, середньострокові та довгострокові. У загальноприйнятій міжнародній практиці пріоритет надається довгостроковим інвестиціям (більше одного року), проте в Україні через несприятливі умови інвестиційного середовища, політичну нестабільність та інфляційні ризики переважає інтерес до коротко- і середньострокових інвестицій. За методологією НБУ:
– короткостроковими вважаються інвестиції тривалістю до одного року;
– середньостроковими – до трьох років;
– довгостроковими – понад три роки [9, с. 138].

За рівнем інвестиційного ризику виділяють:

безризикові інвестиції – такі вкладення характеризуються мінімальними або відсутніми ризиками втрати капіталу чи доходів і гарантують отримання запланованого чистого прибутку;

низькоризикові інвестиції – це капіталовкладення з незначним ризиком, рівень якого є нижчим за середньоринковий;

середньоризикові інвестиції – відзначаються середнім рівнем ризику, який відповідає середньому показнику на ринку;

високоризикові інвестиції – мають істотно вищий рівень ризику порівняно з середнім на ринку.

Галузевий підхід до класифікації передбачає поділ інвестицій відповідно до галузей економіки або сфер діяльності. Така класифікація тісно пов’язана з регуляторною політикою держави у сфері інвестицій, а також із процесом визначення інвестиційної привабливості різних секторів у рамках реалізації фінансових і реальних інвестицій [10, с. 132].

Залежно від напрямку інвестиційної діяльності інвестиції класифікують так:

а) нетто-інвестиції – початкові вкладення, що забезпечують створення нового проєкту або підприємства;

б) екстенсивні інвестиції – інвестиції, спрямовані на збільшення виробничих потужностей підприємства;

в) реінвестиції – повторне вкладення отриманого прибутку у ті самі чи інші напрями бізнесу;

г) брутто-інвестиції – сума нетто-інвестицій та реінвестицій [9, с. 36].

Аналіз наукових джерел із проблеми інвестування вказує на значне розмаїття підходів до тлумачення поняття «інвестиції» та їх економічної сутності. Це дозволяє виокремити ключові ознаки інвестицій і сформувати їх повне, обґрунтоване значення. Запропонована класифікація дозволяє систематизувати головні форми інвестицій, що може бути корисним при здійсненні аналітичних досліджень, складанні бізнес-планів, розробці інвестиційних стратегій і в інших напрямах фінансово-економічної діяльності [10, с. 76].

У широкому сенсі інвестиції розглядаються як капіталовкладення в економічні галузі як у межах держави, так і за її межами. Зміст інвестицій полягає у спрямуванні економічних ресурсів на приріст реального капіталу, що забезпечує модернізацію та розширення виробничих потужностей. Це охоплює придбання нового обладнання, транспортних засобів, будівель, а також спорудження інфраструктурних об’єктів, зокрема доріг і мостів.

Інвестування стимулює зростання обсягів виробництва, підвищення національного доходу та розвиток галузей, що найбільше відповідають суспільному попиту на товари й послуги. Надлишок доходу, який утворюється в результаті інвестицій, частково реінвестується, що створює умови для безперервного циклу розширеного відтворення [9, с. 76].

Інвестиційна діяльність є сукупністю дій, що вчиняються суб’єктами господарювання, державними органами та громадянами з метою реалізації інвестицій. Нормативно-правове поле України охоплює понад 100 законодавчих і підзаконних актів, що регламентують цю сферу.

Серед найважливіших актів варто виділити: Господарський кодекс України, Закон України «Про інвестиційну діяльність», Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок», Закон України «Про режим іноземного інвестування». Ці документи формують правову основу для інвестиційної діяльності.

Відповідно до чинного законодавства, всі суб'єкти інвестування, незалежно від форми власності та організаційно-правового статусу, мають рівні права щодо здійснення інвестицій, самостійно визначають цілі, напрями, обсяги та види інвестицій. Вони можуть залучати інших учасників на договірній основі, у тому числі шляхом проведення конкурсів і тендерів.

Об'єктами інвестування в Україні виступають як новостворювані, так і модернізовані основні фонди, обігові кошти в усіх секторах економіки, цінні папери (акції, облігації тощо), цільові внески, інноваційна продукція, майнові права, а також права інтелектуальної власності [10, с. 217].

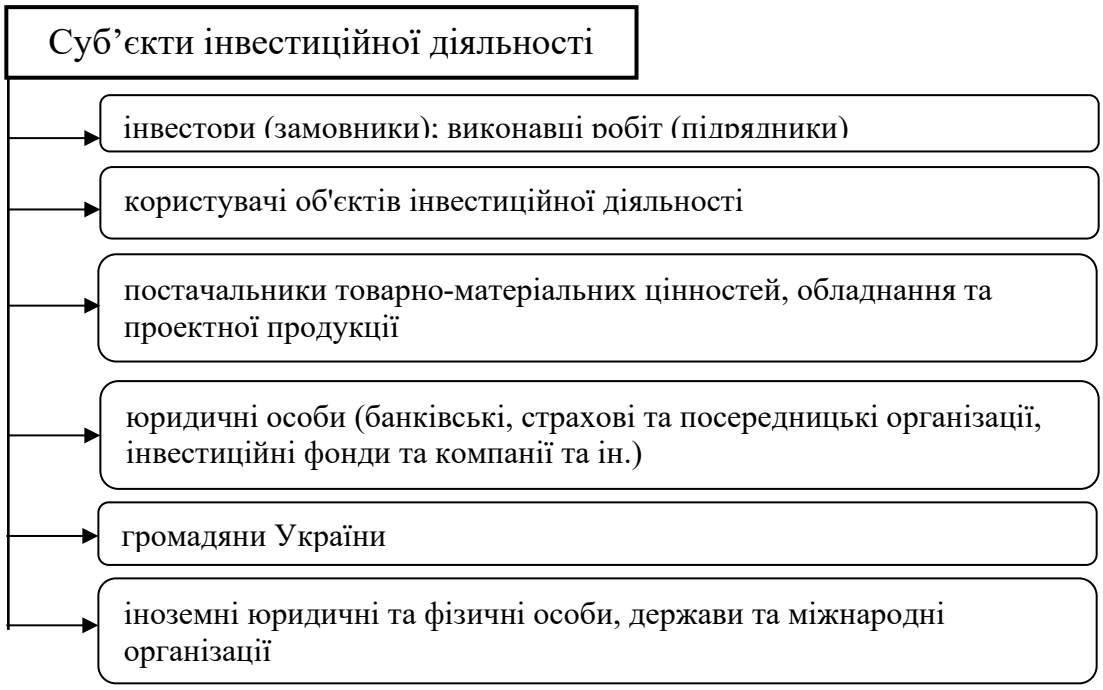

Рис. 1.4 Суб'єкти інвестиційної діяльності.

Іноземні інвестори можуть реалізовувати свою інвестиційну діяльність на території України за умови, що вона не порушує чинне законодавство держави. Основними формами такого інвестування є:

участь у створенні підприємств спільно з українськими юридичними та фізичними особами;

заснування підприємств, які повністю належать іноземним інвесторам, а також відкриття представництв чи філій іноземних компаній;

придбання активів, включаючи підприємства, будівлі, споруди, частки, акції, облігації та інші фінансові інструменти, а також іншого майна, що може знаходитися у власності іноземного інвестора відповідно до українського законодавства;

отримання прав на користування природними ресурсами, зокрема землею;

надання кредитів, позик, майна та прав на володіння майном [12, с. 12].

З фінансової точки зору, інвестиції – це різні види активів або коштів, які вкладаються у господарську діяльність з метою отримання прибутку. В економічному контексті інвестиції визначаються як витрати, пов’язані зі створенням, модернізацією, розширенням чи технічним переоснащенням основного капіталу, а також із супутніми змінами в структурі оборотного капіталу, адже обсяги товарно-матеріальних запасів зазвичай корелюють із інвестиційною активністю у сфері основних засобів.

Показник чистих інвестицій дає змогу оцінити економічний стан підприємства. Зокрема:

якщо чисті інвестиції (ЧІ) є від’ємними (ЧІ < 0), тобто валові інвестиції (ВІ) менші за амортизацію (А), це свідчить про зменшення виробничих потужностей підприємства;

якщо ЧІ дорівнюють нулю (ЧІ = 0, тобто ВІ = А), то виробничий потенціал підприємства залишається незмінним, що свідчить про стагнацію;

якщо ж ЧІ є позитивними (ЧІ > 0, тобто ВІ > А), це означає, що підприємство нарощує виробництво, і його виробничі потужності зростають [9, с. 116].

Інвестиції, які спрямовуються на придбання нематеріальних активів, пов’язаних із науково-технічним прогресом, отримали назву інноваційних інвестицій.

У практиці великих інвестиційних компаній довгострокові інвестиції класифікуються з урахуванням періоду реалізації:

до 2 років;

від 2 до 3 років;

від 3 до 5 років;

понад 5 років.

Таким чином, інвестиційна діяльність є складовою економічної системи, яка охоплює взаємовідносини між економічними суб’єктами. Від її результативності залежить загальний добробут населення та розвиток національної економіки.

Фактичне використання інвестиційних ресурсів відбувається через інвестиційний процес, що має певні особливості:

на рівні макроекономіки він забезпечує рух інвестицій і передачу майнових та інтелектуальних прав від одного власника до іншого;

на рівні мікроекономіки інвестиційний процес виникає в результаті безперервного кругообігу виробничих фондів підприємства.

1.2. Політика управління інвестиційною діяльністю на підприємстві

У сучасних умовах фінансово-економічної кризи та нестабільності ринкового середовища однією з ключових проблем, з якою стикається будь-яке підприємство, є забезпечення фінансування як нових, так і вже діючих інвестиційних проектів. Іншими словами, йдеться про необхідність залучення реальних інвестицій, що забезпечують оновлення та розвиток основних засобів підприємства. Це питання набуває особливої актуальності в умовах значного фізичного та морального зносу основних виробничих фондів, що спостерігається в багатьох галузях національної економіки.

На відміну від фінансових інвестицій, які передбачають вкладення коштів у різноманітні фінансові інструменти, зокрема цінні папери, з метою досягнення певних стратегічних чи тактичних цілей, для більшості підприємств характерними є саме реальні інвестиції. Це зумовлено тим, що фінансові вкладення не сприяють безпосередньому розвитку виробничого потенціалу.

У таких умовах пріоритетними виступають саме реальні інвестиції, які спрямовуються на приріст виробничого капіталу, формування товарно-матеріальних запасів, а також на фінансування нематеріальних активів, пов'язаних із технологічним розвитком. Основну частку таких інвестицій становлять капітальні вкладення.

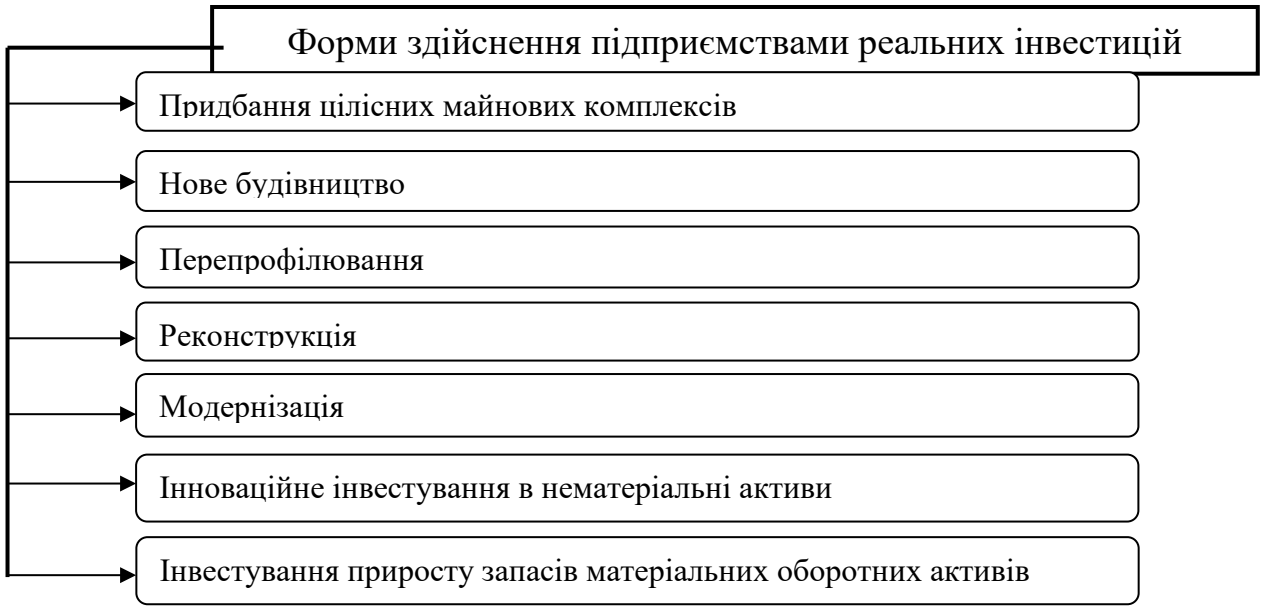

Рис. 1.5. Форми здійснення підприємствами реальних інвестицій [9, с. 54]

Процес реалізації реальних інвестицій має низку характерних рис, серед яких можна виокремити такі основні:

Реальне інвестування виступає основним засобом втілення стратегії економічного зростання підприємства.

Цей вид інвестування тісно пов'язаний із поточною операційною діяльністю суб'єкта господарювання.

Як правило, реальні інвестиції забезпечують вищу рентабельність порівняно з фінансовими вкладеннями.

Успішно реалізовані інвестиційні проєкти у сфері реального інвестування гарантують підприємству стабільний чистий грошовий потік. Однією з головних загроз для реальних інвестицій є високий ризик морального зношення, особливо в умовах стрімкого технічного прогресу. Водночас ці інвестиції мають підвищену стійкість до інфляційних коливань. Недоліком є низький рівень ліквідності таких інвестицій [29].

Інноваційне інвестування в нематеріальні активи передбачає вкладення капіталу в новітні наукові та технологічні рішення, що застосовуються в операційній або інших сферах діяльності підприємства з метою досягнення ринкового успіху. Такий вид інвестування здійснюється двома основними способами:

а) шляхом купівлі готових об’єктів науково-технічного призначення чи прав на них (зокрема, патентів, промислових зразків, товарних знаків, ноу-хау, ліцензій тощо);

б) через створення нових науково-технологічних розробок як безпосередньо силами самого підприємства, так і за участю сторонніх інжинірингових структур.

Інвестування у приріст матеріальних оборотних активів передбачає вкладення ресурсів у розширення обсягів поточних операційних активів. Це дозволяє досягти балансу між розвитком оборотних і необоротних елементів активів у контексті загальної інвестиційної діяльності підприємства.

Загалом усі наведені форми реального інвестування можна згрупувати за трьома ключовими напрямами:

капітальне інвестування або капітальні вкладення (перша група з шести форм);

інноваційне інвестування (сьома форма);

інвестування в приріст оборотних активів (восьма форма) [10, с. 96].

Особливості реалізації реального інвестування та його численних форм вимагають спеціального підходу до організації цього процесу на рівні підприємства. За умов активного інвестиційного розвитку компанії виникає

необхідність формування окремої політики управління реальними інвестиціями з метою забезпечення їхньої максимальної ефективності.

Рис. 1.6. Стадії аналізу стану реального інвестування [9, с. 169]

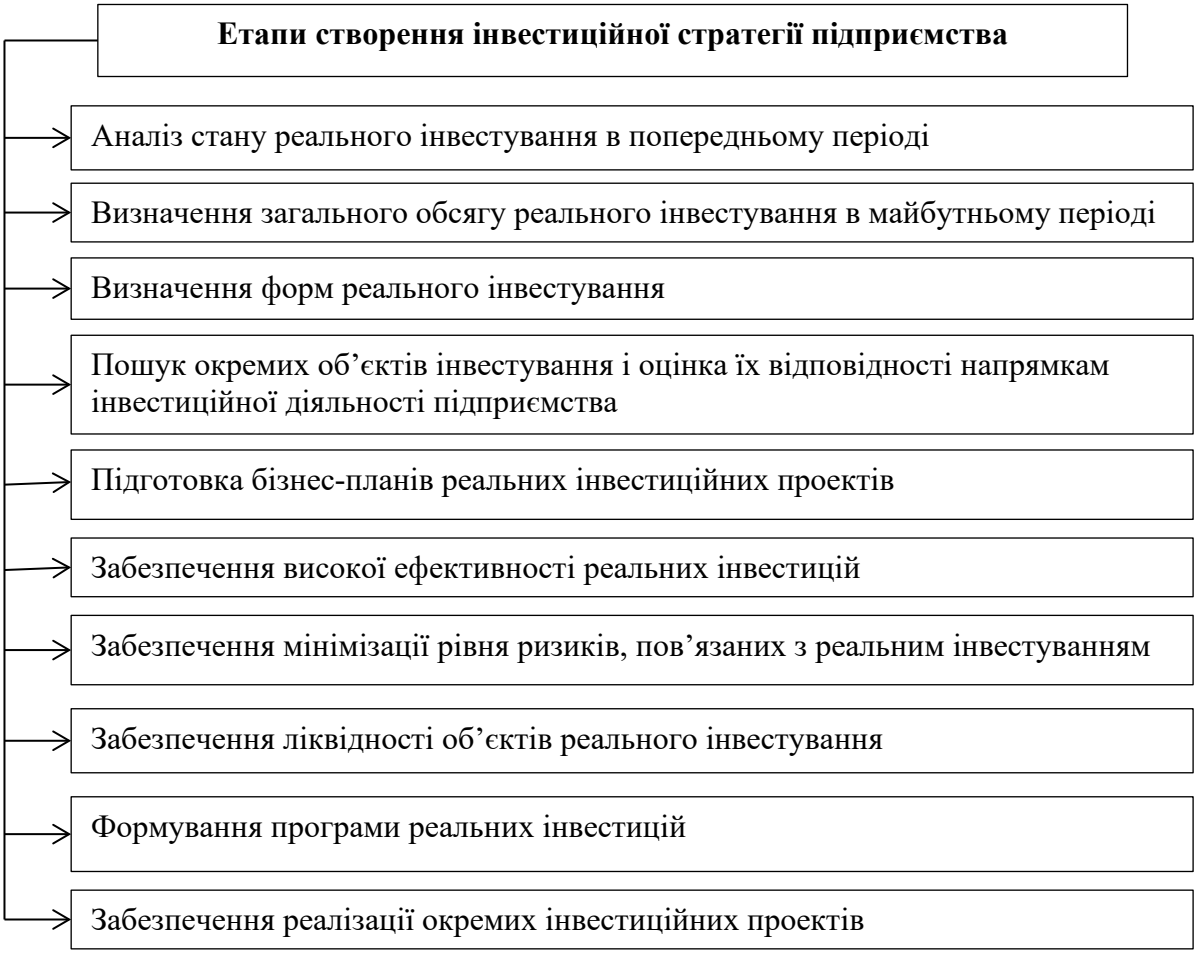

Рис 1.7. Етапи створення інвестиційної стратегії підприємства

Політика управління реальними інвестиціями є складовою частиною загальної інвестиційної стратегії підприємства й охоплює заходи з підготовки,

аналізу та впровадження найбільш результативних проєктів у сфері реального інвестування.

Оцінка результатів реального інвестування у минулому. На цьому етапі вивчається інвестиційна активність підприємства за попередній період, а також стан реалізації раніше запроваджених інвестиційних проєктів і програм.

Розрахунок загального обсягу запланованого інвестування. Цей показник базується на запланованому прирості основного капіталу, зокрема окремих груп основних засобів, нематеріальних активів та оборотного капіталу, необхідного для розширення господарської діяльності підприємства.

Вибір форм реального інвестування. Типи інвестицій визначаються відповідно до конкретних напрямів відтворення основного капіталу, нематеріальних активів та збільшення оборотних ресурсів.

Пошук потенційних об’єктів для інвестування та їх аналіз. Підприємство вивчає пропозиції інвестиційного ринку з метою відбору тих проєктів, які найбільше відповідають його стратегічним цілям. Водночас оцінюється можливість придбання необхідного обладнання, технологій тощо, а також проводиться глибока експертиза обраних варіантів.

Розробка бізнес-планів інвестиційних проєктів. Кожен масштабний інвестиційний намір, за винятком простого оновлення зношеного обладнання, розглядається як окремий проєкт, для якого необхідно скласти бізнес-план безпосередньо на підприємстві.

Оцінювання економічної доцільності інвестицій. Усі обрані проєкти аналізуються з позицій ефективності за допомогою відповідних методик. За результатами розрахунків проєкти ранжуються за прибутковістю, а для реалізації обираються ті, що демонструють найкращі фінансові показники.

Управління ризиками інвестиційної діяльності. Кожен об’єкт інвестування супроводжується ідентифікацією та кількісною оцінкою потенційних ризиків, що дозволяє обґрунтовано приймати рішення про їх реалізацію.

Забезпечення можливої ліквідності інвестицій. Оскільки зовнішнє середовище, ринкова ситуація та стратегічні пріоритети можуть змінюватись, необхідно враховувати ймовірність зниження ефективності або зростання ризиків для окремих проєктів, що вимагає постійного контролю за рівнем їх ліквідності.

Формування програми реального інвестування. Обрані за критеріями ефективності й ризикованості інвестиційні проєкти об'єднуються в загальну інвестиційну програму підприємства, яка враховує цілі та стратегічні орієнтири розвитку.

Реалізація інвестиційних рішень. Основними документами для виконання кожного проєкту є капітальний бюджет і календарний план. Капітальний бюджет зазвичай охоплює період до року й включає всі передбачені витрати та очікувані грошові надходження, пов’язані з інвестиційною діяльністю.

Календарний план реалізації інвестиційного проєкту визначає часові рамки для виконання окремих завдань, а також встановлює відповідальність за ці етапи між представниками підприємства або підрядними організаціями відповідно до укладених контрактів і посадових обов’язків [9, с. 81].

1.3. Управління реалізацією інвестиційних проектів

Управління проєктами (англ. Project Management) — це процес організації, спрямований на ефективну координацію людських та матеріальних ресурсів протягом усього життєвого циклу проєкту. Його мета — досягнення запланованих результатів шляхом застосування сучасних методів і технік управління відповідно до встановлених вимог щодо складу та обсягу робіт, вартості, якості та інтересів усіх учасників проєкту [10, с. 82].

До основних функцій управління проєктами належать:

формування та обґрунтування ключових цілей проєкту;

визначення його структури;

розрахунок необхідних фінансових ресурсів і пошук джерел їх фінансування;

підбір учасників або виконавців проєкту (у тому числі через тендерні процедури чи конкурсний відбір);

підготовка та укладення відповідних контрактів;

планування термінів реалізації проєкту, створення детального графіка виконання та розрахунок потреби у ресурсах;

складання бюджету та кошторису проєкту;

ідентифікація потенційних ризиків та їх урахування під час реалізації;

організація системи контролю за перебігом виконання проєкту [30, с.46].

Центральним елементом процесу управління виступає інвестиційний проєкт, який розглядається як контрольований процес зміни вихідного стану системи (наприклад, підприємства), що потребує витрат часу й фінансових ресурсів. Управління інвестиційним проєктом передбачає дослідження процесів змін та їх регулювання згідно з наперед встановленими правилами у межах передбаченого бюджету та термінів виконання.

Процес прийняття управлінських рішень про виключення певних реальних проєктів з інвестиційної програми підприємства є складним і вимагає великої відповідальності. Це пов'язано з тим, що подібні рішення можуть спричинити не лише втрату очікуваного прибутку, а й частини вкладених коштів. Особлива складність полягає в необхідності проведення детального аналізу не лише поточного стану інвестиційного ринку, а й оцінки його потенційної динаміки, оскільки тимчасове зниження ефективності окремих складових інвестиційної програми не завжди свідчить про доцільність їх виключення.

На великих підприємствах, що працюють у реальному секторі економіки та реалізовують масштабні інвестиційні програми, зазвичай розробляються спеціальні моделі прийняття управлінських рішень і відповідні процедури, які забезпечують їх ефективне впровадження.

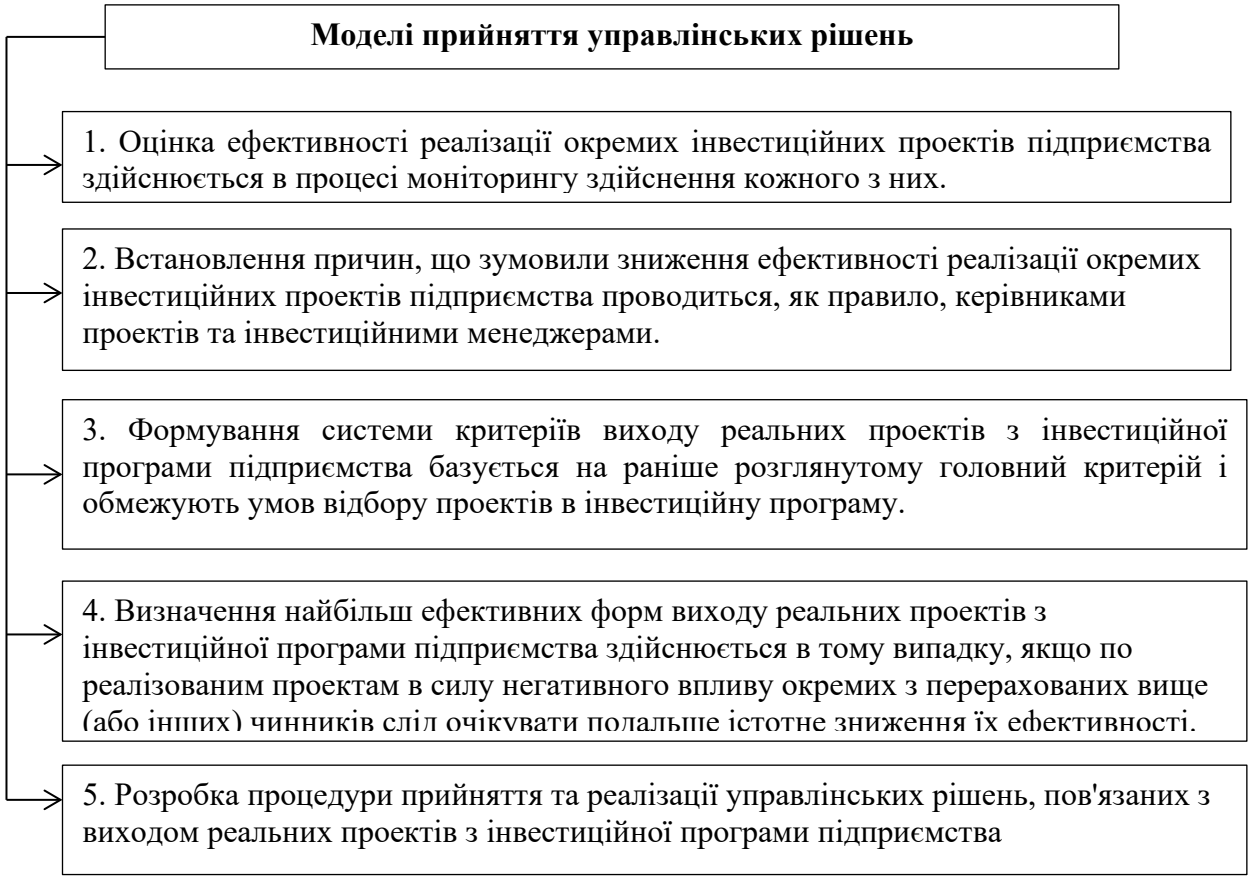

Рис. 1.8. Моделі прийняття управлінських рішень [30, с. 81]

Розгляд можливостей і форм оперативного «виходу» інвестиційного проєкту з інвестиційної програми підприємства має здійснюватися ще на етапі його планування, зокрема в процесі оцінювання та страхування інвестиційних ризиків.

При виборі конкретного механізму такого «виходу» доцільно орієнтуватися насамперед на економічну доцільність, а саме – на зниження можливих фінансових втрат, пов’язаних з уже здійсненими інвестиціями.

Задля забезпечення досягнення запланованого інвестиційного прибутку, паралельно з прийняттям рішення про припинення участі проєкту в інвестиційній програмі необхідно розглядати і можливі шляхи повторного, більш ефективного використання вивільненого капіталу, тобто готувати обґрунтоване рішення щодо його реінвестування.

Управління реалізацією реальних інвестиційних проєктів спрямоване на досягнення своєчасного завершення кожного з них, відповідно до затвердженого графіка, з метою забезпечення повернення інвестованих коштів у формі чистого грошового потоку. Передусім йдеться про отримання запланованого рівня інвестиційного прибутку. Така управлінська діяльність здійснюється по кожному окремому проєкту, який включено до загальної інвестиційної програми підприємства.

Науковець Бланк І.О. узагальнив ключові принципи та методичні підходи, які є актуальними в сучасній практиці оцінювання ефективності реалізації реальних інвестиційних проєктів.

Рис. 1.9. Основні принципи оцінки ефективності реальних інвестиційних проектів [6, с. 214]

Розглянемо більш детально методичні підходи до розрахунку та умови використання основних показників, що застосовуються для оцінки ефективності реалізації реальних інвестиційних проєктів.

Одним із ключових показників виступає чистий приведений дохід (NPV — Net Present Value). Він слугує не лише інструментом для порівняльного аналізу ефективності альтернативних інвестиційних проєктів, але й використовується як самостійний критерій доцільності впровадження того чи іншого проєкту.

Щоб обчислити NPV конкретного проєкту, необхідно визначити величину ставки дисконту, застосувати її для приведення до теперішньої вартості всіх грошових потоків (вигід та витрат), а потім підсумувати дисконтовані вигоди та витрати (останні враховуються зі знаком «мінус»).

У межах фінансового аналізу ставка дисконту, як правило, відповідає вартості капіталу для підприємства, тобто середньозваженій ціні залучених ресурсів.

У свою чергу, в економічному аналізі дана ставка відображає альтернативну вартість капіталу, тобто рівень прибутковості, який міг би бути отриманий у разі інвестування коштів у найефективніші альтернативні напрями.

Формула розрахунку чистого приведеного доходу має такий вигляд:

NPV=∑t=1nCFt(1+r)t−ICNPV = \sum_{t=1}^{n} \frac{CF_t}{(1 + r)^t} - ICNPV=t=1∑n(1+r)tCFt−IC

де:

CFtCF_tCFt — чистий грошовий потік у періоді ttt,

rrr — ставка дисконту (вартість капіталу),

nnn — тривалість проєкту (кількість періодів),

ICICIC — обсяг початкових інвестицій.

Якщо значення NPV є додатним, це свідчить про доцільність фінансування проєкту. У разі, коли NPV дорівнює нулю, проєкт лише покриває вкладені кошти без отримання додаткового прибутку. Якщо ж NPV від’ємна, реалізація проєкту не рекомендується.

Другим важливим показником є індекс (коефіцієнт) доходності (ІД), який відображає співвідношення між обсягом інвестиційних витрат та очікуваним чистим грошовим потоком від проєкту. Цей індекс, подібно до NPV,

застосовується як для порівняння різних проєктів, так і як критерій для прийняття рішення щодо інвестиційної доцільності.

Основна формула для розрахунку індексу доходності має такий вигляд:

$$ІД = \sum_{t=1}^{n} \frac{ЧГП_t}{(1+i)^t} / ІВ,$$ (1.2)

Цей показник тісно пов'язаний із чистим приведеним доходом (NPV): позитивне значення NPV відповідає значенню індексу доходності (ІД) більшему за 1, і навпаки. Отже, якщо ІД перевищує 1, проєкт вважається ефективним, а коли ІД менший за 1 — неефективним [30, с. 119].

Ще одним показником є індекс рентабельності інвестицій (PI), який у процесі оцінки ефективності інвестиційних проєктів виконує скоріше допоміжну функцію. Це пояснюється тим, що він не враховує повний грошовий потік проєкту з урахуванням часової вартості грошей і не дозволяє проводити часовий порівняльний аналіз.

Коефіцієнт рентабельності (ARR) обчислюється як співвідношення середнього (зазвичай середньорічного) чистого грошового потоку до обсягу інвестиційних витрат за формулою:

$$ARR = \frac{\sum_{t=1}^{n} ЧГП_t / n}{ІВ},$$ (1.3)

де n – кількість років, на протязі яких реалізується проект. [30, с. 121]

Цей показник обчислюється на основі фактичних даних без урахування впливу фактора часу і демонструє, скільки чистого грошового потоку (в гривнях) або чистого прибутку припадає на 1 гривню інвестиційних витрат щорічно.

Період окупності — один із найпопулярніших і найзрозуміліших показників для оцінки ефективності інвестиційного проекту. Він визначає, з якого моменту (року, місяця) проєкт починає приносити прибуток, або за який термін вкладені кошти будуть повністю повернені (окупляться):

$$ПО = \frac{ІВ}{\sum_{t=1}^{n} ЧГП_t / n}.$$ (1.4)

Узагальнена порівняльна оцінка альтернативних інвестиційних проєктів з позиції їх ефективності може здійснюватися двома основними способами: по-перше, на основі сумарного ранжування всіх розглянутих показників, де кращими вважаються проєкти з найменшою сумою рангів; по-друге, на підставі окремих ключових показників, які мають пріоритетне значення для конкретного підприємства.

Реальне інвестування у будь-якій формі супроводжується численними ризиками, інтенсивність впливу яких значно зростає в умовах ринкової економіки. Це пов’язано з високою динамічністю економічної ситуації в країні, а також із впровадженням нових типів реальних інвестиційних проєктів і способів їх фінансування, що раніше були незвичними для практики [30, с. 94].

Під ризиком реального інвестиційного проєкту (проектним ризиком) розуміють ймовірність виникнення несприятливих фінансових наслідків у вигляді втрати очікуваного інвестиційного доходу за умов невизначеності, що супроводжує його реалізацію.

Ризик реального інвестиційного проєкту є одним із найскладніших понять у сфері інвестиційної діяльності підприємства.

Для цього ризику характерні такі основні риси:

Інтегрований характер, що охоплює різні аспекти проєкту.

Об’єктивність проявів у процесі реалізації.

Варіативність видової структури ризиків на різних етапах життєвого циклу проєкту.

Тісний зв’язок з комерційним ризиком.

Висока залежність рівня ризику від тривалості життєвого циклу проєкту.

Значна варіабельність рівня ризику навіть серед подібних проєктів.

Недостатність інформаційної бази для точного оцінювання ризику.

Відсутність надійних ринкових індикаторів для вимірювання рівня ризику.

Суб’єктивність оцінок, що ускладнює об’єктивний аналіз.

Нижче наведено розширену класифікацію проектних ризиків на підприємстві при роботі з реальними інвестиціями (рисунок 1.10).

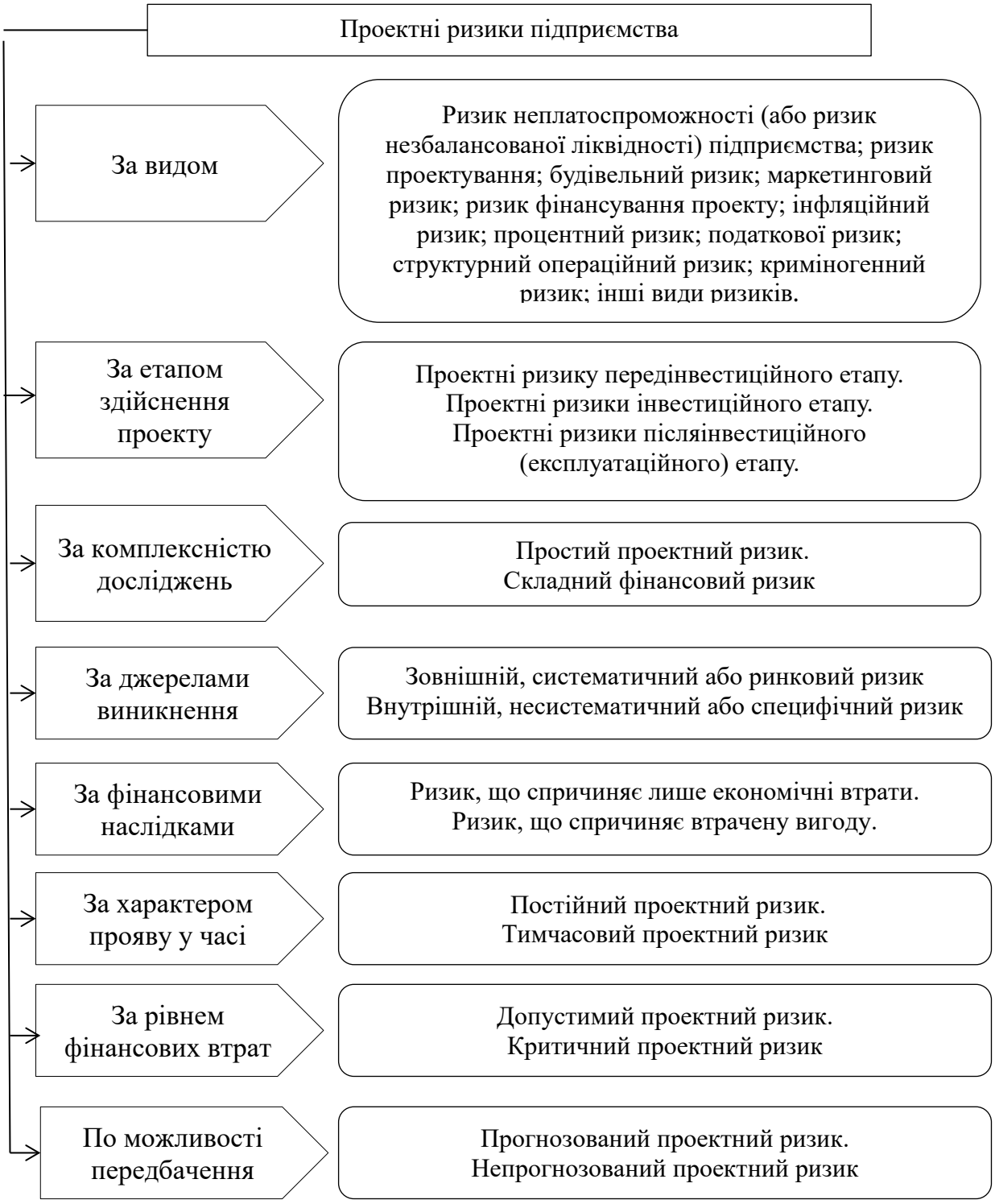

Рис.1.10. Проектні ризики підприємства [30, с.231]

На підставі комплексної оцінки кожного з розглянутих реальних інвестиційних проєктів здійснюється їх остаточний відбір до інвестиційної програми, яка формується підприємством.

Багатокритеріальний підхід до відбору проєктів для інвестиційної програми.

Цей принцип дозволяє враховувати у процесі формування інвестиційної програми повний комплекс цілей інвестиційної стратегії підприємства, а також специфіку завдань інвестиційної діяльності, що виникають у відповідь на зміну зовнішніх та внутрішніх факторів у середньостроковому періоді.

Диференціація критеріїв відбору залежно від типу інвестиційних проєктів.

Такий підхід передбачає застосування різних критеріїв у контексті конкретних форм реального інвестування, розглядаючи незалежні, взаємопов’язані та взаємовиключні проєкти.

Врахування об’єктивних обмежень інвестиційної діяльності підприємства.

При формуванні програми реальних інвестицій необхідно брати до уваги основні обмеження, серед яких: заплановані обсяги інвестицій відповідно до стратегії; напрямки та форми галузевої і регіональної диверсифікації інвестиційної діяльності; потенціал формування власних інвестиційних ресурсів; можливості залучення позикового капіталу для фінансування окремих проєктів; а також основні державні нормативні вимоги щодо реалізації інвестиційних проєктів.

Забезпечення взаємозв’язку інвестиційної програми з виробничою та фінансовою програмами підприємства. Інвестиційна діяльність має реалізовуватися у тісній взаємодії з операційною та фінансовою діяльністю підприємства.

Забезпечення збалансованості інвестиційної програми за ключовими параметрами [30, с. 98]. Внутрішня збалансованість інвестиційної програми досягається через оптимальне співвідношення таких основних параметрів, як

рівень прибутковості, ризику та ліквідності. Це співвідношення визначається за допомогою шкал «доходність-ризик» та «прибутковість-ліквідність» з урахуванням обраної інвестиційної стратегії — агресивної, помірної або консервативної.

Висновки до розділу 1

Інвестиційна діяльність являє собою комплексну систему економічних взаємовідносин між суб'єктами господарювання, від ефективності функціонування якої залежить стабільність економіки країни та рівень добробуту населення. Практична реалізація інвестиційних ресурсів відбувається в рамках інвестиційного процесу. Фінансові інвестиції полягають у вкладенні капіталу в різноманітні фінансові інструменти, переважно цінні папери, з метою досягнення стратегічних або тактичних цілей. Для даного підприємства фінансові інвестиції не є характерними.

Політика управління реальними інвестиціями є складовою частиною загальної інвестиційної стратегії підприємства, що забезпечує підготовку, оцінку та реалізацію найбільш ефективних реальних інвестиційних проєктів. Основними документами, які супроводжують виконання конкретного реального інвестиційного проєкту, виступають капітальний бюджет та календарний графік його реалізації. Інвестиційний проєкт — це ключовий документ, що обґрунтовує необхідність здійснення реального інвестування, де у встановленій послідовності розділів викладаються основні характеристики проєкту та фінансові показники, пов'язані з його виконанням.

Реальне інвестування в усіх своїх формах пов'язане з багатьма ризиками, вплив яких значно посилюється в умовах переходу до ринкової економіки. Управління реалізацією реальних інвестиційних проєктів спрямоване на їх своєчасне виконання з метою забезпечення оперативного повернення вкладених коштів у вигляді чистого грошового потоку, насамперед — отримання запланованого інвестиційного прибутку. Це управління здійснюється окремо по кожному реальному проєкту, що входить до інвестиційної програми підприємства.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Характеристика організації управління економічною та інвестиційною діяльністю підприємства

Приватне акціонерне товариство «Обухівський молочний завод» — підприємство молочної промисловості, розташоване в місті Обухів Київської області. Засноване на початку 1930-х років, сьогодні завод виробляє близько 50 різновидів молочних продуктів та морозива під брендом «Лукавиця». Продукція користується попитом серед населення Обухівського району, а також серед жителів міста Києва. Підприємство є одним із провідних молокопереробних заводів у Київській області.

Після звільнення Обухова від німецько-фашистських загарбників у 1943 році завод було відновлено. У 1957 році виробництво було перенесене на нову територію, де підприємство функціонує і досі. Тоді його потужність становила 50 тонн молока за зміну. У період 1987–1990 років проведена реконструкція із збільшенням виробничих площ і розширенням асортименту продукції. Також у 1988–1990 роках було створено цех з виробництва продукції з незбираного молока потужністю 10 тонн за зміну та ділянку фасованого морозива, що сприяло кращому забезпеченню мешканців району молочними продуктами.

У 1993 році підприємство отримало статус орендного, а в 1995 році колектив викупив майно заводу, створивши закрите акціонерне товариство «Обухівський молочний завод». За час діяльності акціонерного товариства проведено реконструкцію морозивного цеху, холодильно-компресорної ділянки та холодильних камер для готової продукції. Також створено транспортний підрозділ, що налічує 25 одиниць техніки, і організовано фірмову мережу торгівлі в Києві.

Основними постачальниками сировини є ТОВ «Світанок-плюс», ПрАТ «Маки», ПСП «Колос», ПАТ «Обухівське», СТОВ «Україна» та ТОВ «Мейк Агро». На рисунку 2.1 наведено регіони збуту продукції ПрАТ «Обухівський молочний завод».

Рис.2.1. Регіони реалізації продукції ПрАТ «Обухівський молочний завод»

Джерело: складено автором згідно даних підприємства

Основною каналом збуту продукції ПрАТ «Обухівський молочний завод» є супермаркети, промислові підприємства, приватні підприємці, магазини, а також фірмові торгові точки під брендом «Лукавиця».

Велике значення у забезпеченні високої якості молочних виробів має лабораторний контроль. Виробнича лабораторія здійснює перевірку фізико-хімічних та мікробіологічних показників таких складових:

сировини, що надходить;

готової продукції;

технологічного процесу виробництва;

допоміжних матеріалів;

пакувальних матеріалів;

санітарного стану виробництва.

Підприємство приділяє особливу увагу якості продукції. Лабораторія оснащена необхідним обладнанням і приладами для проведення відповідних досліджень, забезпечена нормативною документацією, хімреактивами та лабораторним посудом. Контроль ведеться для кожної партії продукції — починаючи від приймання сировини, у процесі виробництва, і протягом усього терміну зберігання. Це дає змогу гарантувати відповідність продукції нормативним вимогам. За результатами аналізів здійснюються коригувальні заходи для усунення виявлених недоліків і покращення технології виробництва. Вся продукція проходить перевірку на безпеку та відсутність ГМО в акредитованих лабораторіях, відповідно до нормативних стандартів. Державна санітарно-епідеміологічна експертиза підтверджує якість усіх видів продукції згідно з асортиментним переліком. Сертифікати відповідності видані на серійне виробництво масла солодковершкового «Обухівського» (72,5% та 73% жирності) та спреду «Обухівського» зі вмістом молочного жиру 50% від загального жиру.

Організаційна структура підприємства складається з основних та допоміжних відділів:

Основні відділи:

Заступник голови правління з безпеки;

Головний інженер;

Заступник голови правління з фінансово-економічних питань — головний бухгалтер;

Юрисконсульт;

Заступник голови правління з комерційних питань;

Відділ охорони, що забезпечує дотримання порядку на підприємстві;

Основне виробництво, де реалізується технологічний процес;

Транспортна ділянка;

Інженер з техніки безпеки, який контролює дотримання норм і правил безпеки та розробляє відповідні інструкції;

Інженер з програмного забезпечення комп'ютерної техніки;

Планово-економічний відділ;

Відділ праці та заробітної плати;

Відділ контролінгу;

Каса для виплати заробітної плати працівникам;

Бухгалтерія;

Відділ експедиції, відповідальний за доставку готової продукції за договорами;

Відділ матеріально-технічного постачання, що забезпечує надходження сировини, матеріалів і напівфабрикатів;

Виробничо-технологічна лабораторія, де здійснюється тестування продукції, дослідження властивостей матеріалів, розробка та випробування нових видів продукції.

Допоміжні відділи:

Служба головного механіка;

Служба головного енергетика.

Організаційна структура підприємства ПрАТ «Обухівський молочний завод» представлена у додатку А. Підприємство функціонує відповідно до чинного законодавства України та власного Статуту. Структура управління є лінійно-функціональною.

Переваги лінійної організаційної структури управління:

Чіткість і простота взаємозв’язків, що забезпечує підлеглим узгоджені і несуперечливі завдання;

Оперативність прийняття та реалізації управлінських рішень;

Повна відповідальність керівника за результати діяльності;

Єдність керівництва зверху донизу, що запобігає дублюванню функцій;

Надійний контроль за виконанням завдань.

Недоліки такої структури:

Обмеження ініціативи менеджерів і виконавців нижчих рівнів;

Необхідність виконання персоналом додаткових функцій, таких як облік, контроль якості, розрахункові операції, що вимагає універсальності керівників;

Великий обсяг інформації, що передається між ієрархічними рівнями.

Для визначення, формулювання та пріоритизації проблем підприємства використовується SWOT-аналіз, який дає змогу комплексно оцінити вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на управління інвестиційною діяльністю. Нижче представлено аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Фактори впливу середовища безпосереднього оточення та конкурентного середовища на управління інвестиційною діяльністю ПрАТ «Обухівський молочний завод»

Фактори	Компоненти	Вияв	Можливі відповідні дії підприємства
Економічні	Зміни у доходах населення	"-" Зменшення обслуговування	Зменшення ціни; Зміна асортименту
	Вільне ціноутворення	"+", «–» Розвиток конкуренції між підприємствами.	Розробка збалансованої торгівельної політики
	Масштаби економічної підтримки окремих галузей економіки	"+" можливість зменшення собівартості послуг "-" розвиток нечесної конкуренції в наслідок користування пільгами	Знаходження більш дешевих ресурсів для виробництва; Розвиток асортименту
Політичні	Державна податкова політика	Ускладнення роботи в наслідок змін в податковій політиці держави	Пристосування до змін у податковій політиці шляхом , вдосконалення технологій складання звітності тощо.
	Рівень протекціонізму	Збільшення або зменшення рівня оподаткування імпортних конкурентних товарів	Зміна ціни; Лобіювання на законодавчому рівні інтересів національних виробників
Правові	Недосконаліть податкового законодавства	"+" Поява можливості ухилення від сплати податків "-" Ускладнення роботи МП через нечіткість, нерозумілість та можливі протиріччя в окремих моментах законодавства	Використання складних схем ведення діяльності для зменшення витрат

Джерело: складено автором

Аналіз внутрішнього середовища проводиться з урахуванням тенденцій зовнішнього середовища. У цьому процесі оцінюється вся система господарювання та її підсистеми на предмет реалізації можливостей, які надає

зовнішнє середовище, а також заходи щодо мінімізації ризиків, що загрожують існуванню підприємства. Визначаються сильні та слабкі сторони з оцінкою ймовірності їх реалізації та подолання відповідно (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Сильні та слабкі сторони підприємства ПрАТ «Обухівський молочний завод» та їх вслив на управління інвестиційною діяльністю

Аспект середовища	Сильні сторони	Слабкі сторони
Інвестиційний потенціал галузі	Нові капіталовкладення, нові інвестиційні проекти	Поява нових конкурентів
Поява молодого кваліфікованого персоналу	Підвищення продуктивності праці, виникнення нових ідей	Збільшення фонду оплати праці
Виникнення нових потреб клієнтів	Розширення асортименту	Ріст цін на сировину
Персонал	Добре обізнаний у діяльності підприємства	Недостатня кваліфікація молодих спеціалістів
Маркетинг	Сильна позиція у специфічних ринкових сегментах. Високий рівень розвитку marketing-mix	Розміри підприємства надто малі, щоб впливати на ринкову ситуацію.
Менеджмент	Знання про найважливіші стратегічні групи	Недостатньо обґрунтовані стратегічні дії. Недостатній рівень розвитку аналітичних підсистем.
Фінанси	Сталі прибутки від діяльності	Певна циклічність діяльності, нерівномірність отримання прибутків. Недостатні обсяги інвестицій.

Джерело: складено автором згідно даних підприємства

Тепер на основі інформації про сильні та слабкі сторони діяльності підприємства побудуємо матрицю SWOT-аналізу, що дає змогу проаналізувати становища підприємства і можливі шляхи розвитку його інвестиційної діяльності (табл.2.3).

Таблиця 2.3

SWOT- аналіз управління інвестиційною діяльністю ПрАТ «Обухівський молочний завод»

		Зовнішнє середовище	
		Можливості (шанси) 1)Збільшення потреб споживачів. 2) Завоювання нових ринків. 3)Удосконалення законодавства.	Загрози 1)Постійні зміни у нормативному регулюванні. 2)Велика ймовірність розвитку та виникнення нових конкурентів.
Внутрішнє середовище	Сильні сторони : 1) Наявність кваліфіко-ваних кадрів. 2)Налагоджена функціональна система управління з досить глибоким розподілом праці. 5)Високий рівень розвитку marketing-mix. 6) Наявність жорсткої виробничої дисципліни у колективі.	Заходи 1) Збільшення прибутків за рахунок збільшення обсягів продажу. 2) Розробка нових видів продукції компанії. 3) Науково-технічні дослідження. 4) Впровадження новітніх технологій.	Заходи 1)Пошук стратегій протистояння можливим конкурентам. 2)Лобіювання інтересів компанії на законодавчому рівні. 3)Більш доскональне вивчення можливостей існуючої законодавчої бази.
	Слабкі сторони 1)Недостатній рівень розвитку аналітичних підсистем. 2)Брак коштів на розробку та впровадження нових технологій. 3)Неможливість досить швидкого пристосування до змін у податковому законодавстві.	Заходи 1)Впровадження новітніх технологій виробництва, що знизять собівартість продукції і підвищать її якість. 2)Вдосконалення системи планування й аналізу даних.	Заходи 1)Покращення якості продукції за низької собівартості. 2)Більш приваблива реклама. 3)Задоволення специфічних потреб споживачів.

Джерело: складено автором згідно даних підприємства

Проаналізувавши та зіставивши можливості з сильними сторонами ПрАТ «Обухівський молочний завод», можна зробити висновок, що стратегія

підприємства має бути орієнтована на зростання та ефективне вирішення існуючих проблем. Це можливо шляхом вдосконалення якості послуг, систем менеджменту та маркетингу, спираючись на внутрішні сильні сторони та використовуючи можливості зовнішнього середовища. Водночас, з огляду на наявність потужних конкурентів, підприємству слід впроваджувати стратегію вибіркової реакції на дії конкурентів, особливо у сферах реклами та ціноутворення.

Рекомендується зосередитися на стратегії концентрованого зростання, що передбачає щорічне суттєве підвищення короткострокових і довгострокових цілей понад показники попередніх періодів, розширення асортименту продукції, а також розвиток конкурентних переваг у якості та ціновій політиці. Такий підхід є доцільним для динамічно розвиваючихся галузей із швидкими технологічними змінами.

Використовуючи сильні сторони підприємства, можна зменшувати загрози шляхом впровадження гнучкої цінової політики для протидії конкурентам. Однією з основних слабких сторін, що може перешкоджати реалізації потенційних можливостей, є недостатність фінансових ресурсів для закупівлі необхідних матеріалів.

Конкуренти на внутрішньогалузевому ринку молочної продукції Київської області класифікуються за ринковою часткою. Лідерами є ПАТ «Вімм-Білль-Данн Україна» та ПАТ «Яготинський маслозавод», які спеціалізуються переважно на кисломолочній продукції. Їх основна конкурентна перевага полягає у високій якості продукції, що забезпечується використанням сировини найвищого рівня.

Відповідно до класифікації конкурентних позицій на регіональному ринку було проведено ідентифікацію типів конкурентів (табл. 2.4). З аналізу таблиці видно, що на регіональному ринку представлені всі основні типи конкуренції. Група універсальних лідерів включає ПАТ «Вімм-Білль-Данн Україна» та ПАТ «Яготинський маслозавод», які домінують у більшості внутрішньогалузевих сегментів, за винятком ринків казеїну, твердих сирів і морозива.

Таблиця 2.4

Групування переробних підприємств Київської області за стратегічними конкурентними групами

Тип конкурентної позиції	Універсальний	Спеціалізований
Лідер	ПАТ «Вімм-Білль-Данн Україна», ПАТ «Яготинський маслозавод»	ТОВ «Таращамолоко», ТОВ «БМК»
Послідовник	ПрАТ «Обухівський молочний завод», ТОВ «Молочна країна»	ПрАТ «Кагма», ТОВ «Кардинал», ПАТ «ЖЛК-Україна»
Аутсайдер	ТОВ «Молочна компанія», ПрАТ «Богуславський маслозавод», Філія «Молокозавод «Чайка», ТОВ «Переяслав-молпродукт»	ПАТ «Надія», ТОВ «Алдолат», ТОВ «Мрія плюс», ТОВ «Хеппі мілк», ТОВ «Холодокомбінат Дюймовочка», ПрАТ «Голландія Україна», ТДВ «Бровари-молоко»

Джерело: складено автором згідно звітності підприємства

Спеціалізованими лідерами на ринку є ТОВ «Таращамолоко» та ТОВ «БМК», які повністю контролюють сегменти казеїну та вершків. Групу послідовників, що працюють у кількох внутрішньогалузевих сегментах, представляють три підприємства, зокрема ПрАТ «Обухівський молочний завод» та ТОВ «Молочна країна». Ці компанії охоплюють майже всі сегменти ринку, крім вершків, при цьому домінують у сегменті твердих сирів, займають сильні позиції у вершках та казеїні, а в інших сегментах мають незначну частку.

На регіональному ринку підприємства, які належать до групи універсальних аутсайдерів, утримують невеликі частки у таких сегментах, як масло, кисломолочні продукти, молоко, сметана, кисломолочні сири та вершки, демонструючи переважно позитивну динаміку зростання. Враховуючи необхідність відповідності властивостей молочної продукції вимогам різних

груп споживачів, регіональним молокопереробним підприємствам слід вирішити завдання формування сегментно-орієнтованої асортиментної політики та відповідного позиціювання продукції на ринку.

Молокопереробні підприємства Київської області сформували цінову основу своїх конкурентних переваг. Що стосується якісних характеристик молочної продукції, можна зробити висновок, що продукція більшості підприємств орієнтована на задоволення потреб споживачів із середнім рівнем купівельної спроможності, оскільки її якість відповідає середньому рівню. Отже, молокопереробні підприємства регіону позиціонують свою продукцію за параметрами «середній рівень якості – середня ціна».

2.2. Аналіз фінансового стану підприємства

Техніко-економічні показники застосовуються для планування і аналізу виробничої діяльності, організації праці, рівня технічного оснащення, якості продукції, а також для оцінки використання основних і оборотних фондів та трудових ресурсів. Вони слугують основою при розробці техніко-промислового та фінансового плану підприємства, а також при встановленні прогресивних техніко-економічних норм і нормативів. Усі техніко-економічні показники поділяються на загальні — спільні для всіх підприємств і галузей, та специфічні — що відображають особливості окремих галузей.

Техніко-економічний аналіз проводять економісти, інженерно-технічний персонал, робітники та управлінські органи на основі оперативної та періодичної звітності. Головною метою такого аналізу є оцінка господарської діяльності, виявлення причинно-наслідкових зв’язків між технічними і економічними факторами, визначення резервів виробництва та розробка заходів для раціонального використання ресурсів. Техніко-економічний аналіз здебільшого є внутрішньогосподарським. Для його проведення використовуються планово-нормативні документи, дані оперативного та бухгалтерського обліку, а також позаоблікова інформація. Аналіз здійснюється

на різних часових проміжках — щоденно, за декаду, місяць, квартал і рік — і служить підґрунтям для прийняття управлінських рішень.

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Обухівський молочний завод» за 2021–2023 роки наведені в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Основні техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Обухівський молочний завод» за 2021-2023 роки

Показник	Од. виміру	Роки			Відхилення			
					Абсолютне, тис.грн.		Відносне, %	
		2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022	2022-2021	2023-2022
Чистий дохід від реалізованої продукції	тис. грн.	114733	159028	183810	44295	24782	38,61	15,58
Вироблено продукції:	т	9890	10456	12917	566	2461	5,72	23,54
Середньооблікова чисельність працівників	чол.	246	262	269	16	7	6,50	2,67
Чисельність ПВП	чол.	221	236	242	14,4	6,3	6,50	2,67
Продуктивність праці	тис. грн. / чол.	466,39	606,98	683,31	140,58	76,33	30,14	12,58
Повні витрати	тис. грн.	106037	145363	173371	39326	28008	37,09	19,27
Прибуток від реалізації		8696	13665	10439	4969	-3226	57,14	-23,61
Рентабельність продукції	%	8,20	9,40	6,02	1,20	-3,38	x	x
Витрати на 1 грн. реалізованої продукції	грн.	0,924	0,914	0,943	-0,010	0,029	-1,10	3,19

Джерело: розраховано автором згідно звітності підприємства

Нині роль техніко-економічного аналізу зростає оскільки основні показники, що характеризують ефективність заходів для впровадження нової техніки, технології, організації виробництва, підприємства розраховують і планують самостійно. Звідси й випливає потреба в ретельному аналізі та обґрунтуванні техніко-економічних показників.

На графіку 2.2. зображено динаміку обсягу виробництва продукції у натуральному виразі за 2021-2023 роки.

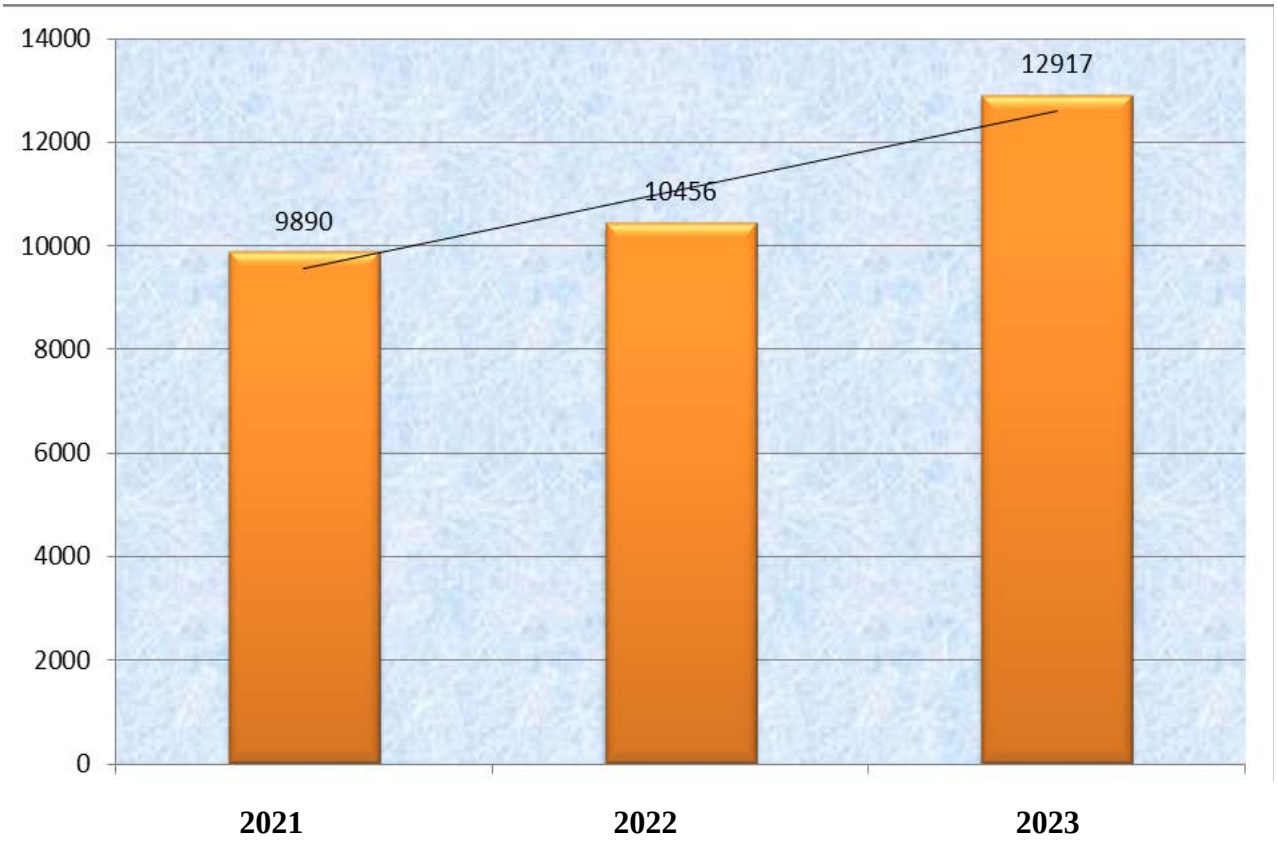

Рис.2.2. Обсяг виробленої продукції на ПрАТ «Обухівський молочний завод» в період з 2021 по 2023 рік, тонн

Отже, у 2023 році підприємство покращило свої техніко-економічні показники: обсяг виробленої продукції зріс на 2461 тонну, що спричинило збільшення чистого доходу від реалізації на 24 782 тис. грн у порівнянні з 2022 роком. Також у 2023 році збільшилась чисельність працівників. Завдяки зростанню чистого доходу продуктивність праці підвищилася до 76,3 тис. грн на одного працівника. Водночас рентабельність продукції знизилася на 3,38%, а витрати на 1 грн виробленої продукції збільшилися у порівнянні з попереднім роком.

Ключовим елементом системи управління витратами є аналіз, основною метою якого є забезпечення інформацією, комплексна оцінка досягнутих результатів та обґрунтування управлінських рішень для подальшої оптимізації витрат.

Найважливішим напрямом підсумкового (ретроспективного) аналізу є дослідження структури та динаміки витрат як на рівні всього підприємства, так і на рівні окремих центрів відповідальності. Аналіз динаміки проводиться з метою виявлення загальних тенденцій таких показників, як абсолютний обсяг витрат від звичайної та операційної діяльності, собівартість реалізованої продукції (виробничі витрати), адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати, а також собівартість окремих видів продукції. Для коректного аналізу динамічних рядів цих показників необхідно нейтралізувати вплив кількісного фактора, шляхом перерахунку прямих виробничих витрат на обсяг реалізації або виробництва.

Динаміку загальних витрат та їх складових варто порівнювати з тенденціями доходів, темпами інфляції та масштабами діяльності підприємства. Аналіз структури витрат дає загальне уявлення про значущість окремих статей, дозволяє визначити ресурсомісткість різних видів продукції, окреслити сегменти, що потребують особливої уваги менеджменту, а також виявити неефективні напрями використання ресурсів.

Поєднання аналізу структури та динаміки витрат забезпечує комплексний підхід до оцінки витрат підприємства, що дозволяє виявити його сильні та слабкі сторони у сфері управління витратами.

Аналіз структури та динаміки витрат доцільно проводити за двома напрямками: за елементами витрат і за статтями витрат. При цьому аналіз за елементами може здійснюватися як по підприємству в цілому, так і за окремими центрами відповідальності або видами продукції.

Аналіз структури витрат ПрАТ «Обухівський молочний завод» показує, що найбільшу частку у витратах при виробництві молочних продуктів займає собівартість продукції — 89,63% у 2023 році та 89,54% у 2022 році.

Таблиця 2.6

Аналіз структури витрат звичайної діяльності ПрАТ «Обухівський молочний завод» за 2021-2023 роки

Показники	Роки			Відхилення (+,-)	
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн	95434	132536	157780	37102	25244
- питома вага, %	87,78	89,54	89,63	1,76	0,09
Адміністративні витрати, тис.грн	2299	2807	3663	508	856
- питома вага, %	2,11	1,90	2,08	-0,22	0,18
Витрати на збут, тис.грн	8304	10020	11928	1716	1908
- питома вага, %	7,64	6,77	6,78	-0,87	0,01
Інші операційні витрати, тис.грн	2670	2653	2642	-17	-11
- питома вага, %	2,46	1,79	1,50	-0,66	-0,29
Інші витрати, тис.грн	7	3	13	-4	10
- питома вага, %	0,006	0,002	0,007	-0,004	0,005
Витрати звичайної діяльності, разом	108714	148019	176026	39305	28007

Джерело: розраховано автором згідно звітності підприємства

На рисунку 2.3. представлено структуру витрат від звичайної діяльності молочного заводу за 2023 роки.

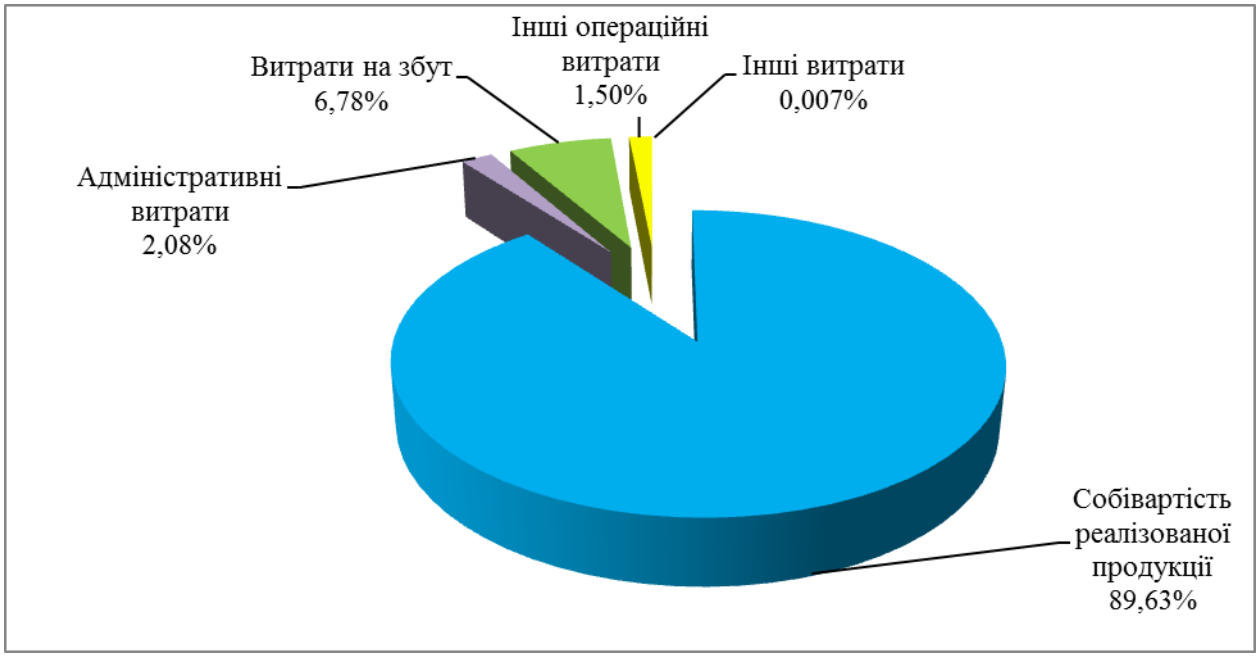

Рис.2.3. Структура витрат від звичайної діяльності ПрАТ «Обухівський молочний завод у 2023 році

Адміністративні витрати у 2023 році збільшились порівняно із 2022 роком на856 тис.грн. по структурі збільшились на 0,18%, і у 2023 році склали 2,08% витрат підприємства. Витрати на збут у 2023 році складають 6,78% витрат від звичайної діяльності ПрАТ «Обухівський молочний завод», вони збільшились у 2023 році, але по структурі практично не змінились порівняно з 2022 роком. Інші операційні витрати зменшились на 11 тис.грн., та по структурі склали 1,50%.

Загалом витрати від звичайної діяльності збільшились у 2023 році порівняно з 2022 роком на 28007 тис.грн та склали 176026 тис.грн.

Проведемо аналіз операційних витрат на виробництво і реалізацію продукції за економічними елементами. До розрахунку використані дані форми № 2 розділ II «Елементи операційних витрат» ПрАТ «Обухівський молочний завод. Розрахункові дані занесемо до таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Операційні витрати на виробництво продукції за економічними елементами витрат ПрАТ «Обухівський молочний завод за 2021-2023 роки

Елементи витрат	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Відхилення (+,-)	
	тис.грн.	питома вага,%	тис.грн.	питома вага,%	тис.грн.	питома вага,%	2022-2021	2023-2022
Матеріальні витрати (за відрахуванням вартості зворотних відходів)	86757	80,24	109053	80,00	139668	81,32	22296	30615
Витрати на оплату праці	12336	11,41	14895	10,93	20335	11,84	2559	5440
Відрахування на соціальні заходи	4376	4,05	5336	3,91	4386	2,55	960	-950
Амортизація	3818	3,53	4361	3,20	4445	2,59	543	84
Інші операційні витрати	831	0,77	2676	1,96	2925	1,70	1845	249
Разом	108118	100,00	136321	100,00	171759	100,00	28203	35438

Джерело: розраховано автором згідно звітності підприємства

Протягом 2021-2023 рр. спостерігалась тенденція до збільшення частки витрат на оплату праці з 10,93% у 2022 р. до 11,84 % у 2023 р. Частка витрат на

амортизацію незначна і знаходяться в межах 2,5-3,5%. Частка інших операційних витрат зменшилась у 2023 році до 1,70%.

Найбільшу частку складають матеріальні витрати у 2023 році їх частка складала 81,23% або 139668 тис.грн., порівняно з 2022 роком вони збільшились на 30615 тис.грн. Аналіз структури витрат ПрАТ «Обухівський молочний завод» за економічними елементами свідчить про те, що виробництво молочних продуктів є дуже матеріаломістким.

Проведемо аналіз основних елементів формування фінансових результатів на ПрАТ «Обухівський молочний завод», дані занесемо до таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Основні елементи формування фінансових результатів ПрАТ «Обухівський молочний завод» 2021-2023 роки

Стаття	Роки			Відхилення	
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022
Чистий доход (виручка) від реалізації	114733	159028	183810	44295	24782
Собівартість реалізованої продукції	95434	132536	157780	37102	25244
Валовий прибуток	19299	26492	26030	7193	-462
Інші операційні доходи	1574	4930	2708	3356	-2222
Адміністративні витрати	2299	2807	3663	508	856
Витрати на збут	8304	10020	11928	1716	1908
Інші операційні витрати	2670	2653	2642	-17	-11
Фінансові результати від операційної діяльності	7600	15942	10505	8342	-5437
Інші фінансові доходи	0	0	0	0	0
Інші доходи	17	1	0	-16	-1
Фінансові витрати	0	0	0	0	0
Інші витрати	7	3	13	-4	10
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування	7610	15940	10492	8330	-5448
Чистий прибуток	6824	12520	8600	5696	-3920

Джерело: розраховано автором згідно звітності підприємства

У 2023 році ПрАТ «Обухівський молочний завод» отримав чистий прибуток у розмірі 8600 тис.грн, порівняно з 2022 роком він зменшився на

3920 тис.грн, на це вплинуло: збільшення собівартості продукції на 25244 тис.грн у 2023 році., зменшення валового прибутку на 462 тис.грн, у звітному році зменшились інші операційні доходи порівняно з 2022 роком на 2222 тис.грн, збільшились адміністративні витрати на 856 тис.грн та витрати на збут на 1908 тис.грн, також у 2023 році збільшились інші витрати на 5448 тис.грн.

На рисунку 2.4. представлено динаміку чистого прибутку підприємства протягом 2021-2023 років.

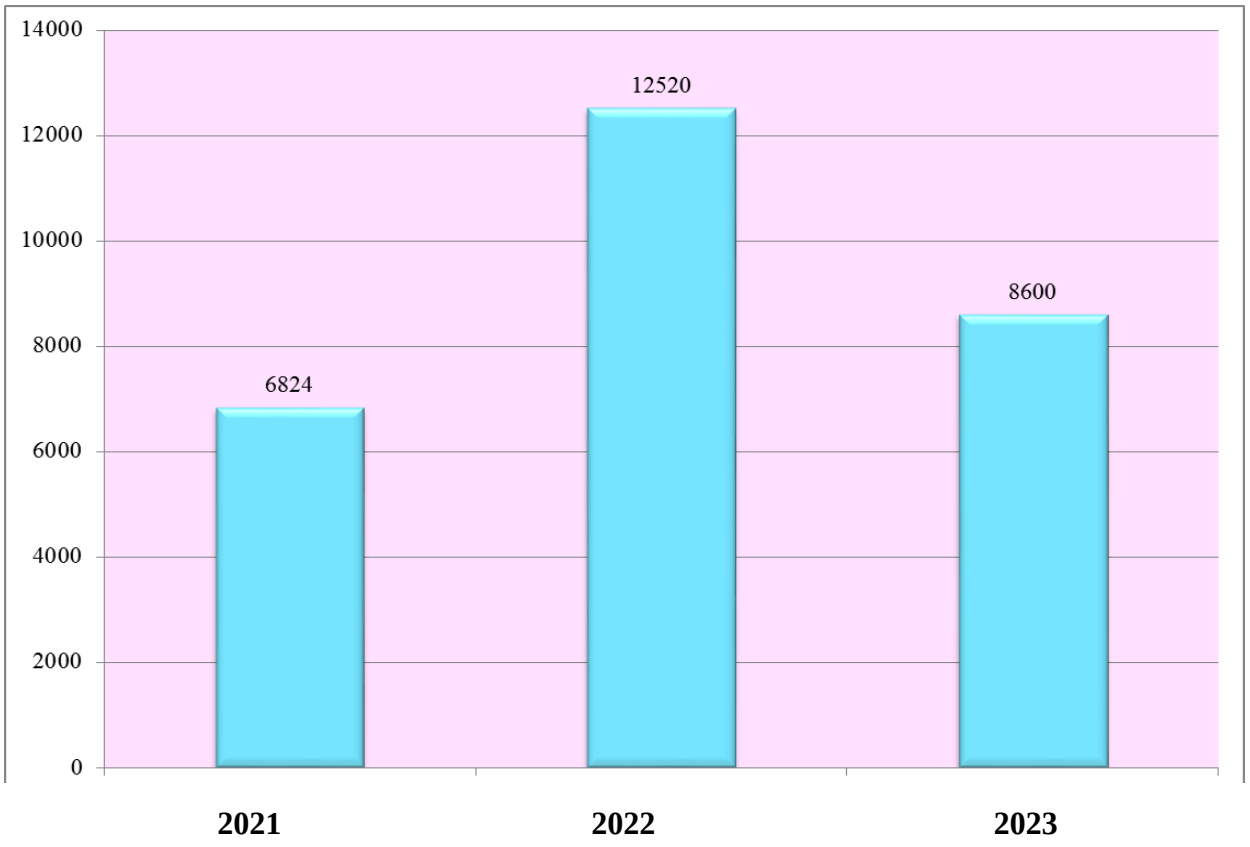

Рис.2.4. Динаміка чистого прибутку ПрАТ «Обухівський молочний завод», тис.грн

Так на аналізованому заводу слід розробити програму включення виявлених резервів у виробничо-господарську діяльність компанії на наступний рік, попередньо визначивши причини їх виникнення та можливості підприємства та мобілізації таких резервів у виробництво. Для цього необхідно оцінити структуру і динаміку витрат за економічними елементами та статтями

калькуляції, що дозволить виявити центри зосередження витрат і визначити напрямки їх зниження.

Аналіз рентабельності підприємства дозволяє визначити ефективність вкладення коштів у підприємство та раціональність їхнього використання.

В таблиці 2.9. наведені показники рентабельності підприємства ПрАТ «Обухівський молочний завод» за 2021-2023 роки.

Таблиця 2.9

Показники рентабельності підприємства ПрАТ «Обухівський молочний завод» за 2021-2023 роки

Показник	Рек. норма	Розрахунок	Роки			Абсолютне відхил. (+,-)	
			2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022
Рентабельність продаж	50	Валовий прибуток/дохід від реалізації продукції	16,82	16,66	14,16	-0,16	-2,50
Рентабельність активів	0,4	Чистий прибуток/ середня вартість активів	21,52	30,36	16,80	8,84	-13,56
Рентабельність власного капіталу	0,2	Чистий прибуток/середня вартість власного капіталу	24,47	33,97	18,59	9,50	-15,38
Рентабельність діяльності	0,5	Чистий прибуток/Валовий прибуток	35,36	47,26	33,04	11,90	-14,22

Джерело: розраховано автором згідно звітності підприємства

Отже, розрахувавши показники рентабельності ПрАТ «Обухівський молочний завод» за три роки можна зробити наступні висновки: рентабельність продаж, зменшився у 2023 році та склав 14,16% що означає, що на 1 гривню виручки від реалізації продукції припадає 14 копійок валового прибутку підприємства;

- рентабельність активів у 2023 році склала 16,18, вона зменшилась у звітному році порівняно із 2022 роком на 13,56%;

- коефіцієнт рентабельності власного капіталу, має тенденцію до зменшення. Даний показник показує, що на 1 гривню власного капіталу припадає 18 копійки чистого прибутку підприємства;

- коефіцієнт рентабельності діяльності зменшився на14,22%, та склав 33,04%.

На рисунку 2.5. представлено динаміку показників рентабельності за 2021-2023 роки.

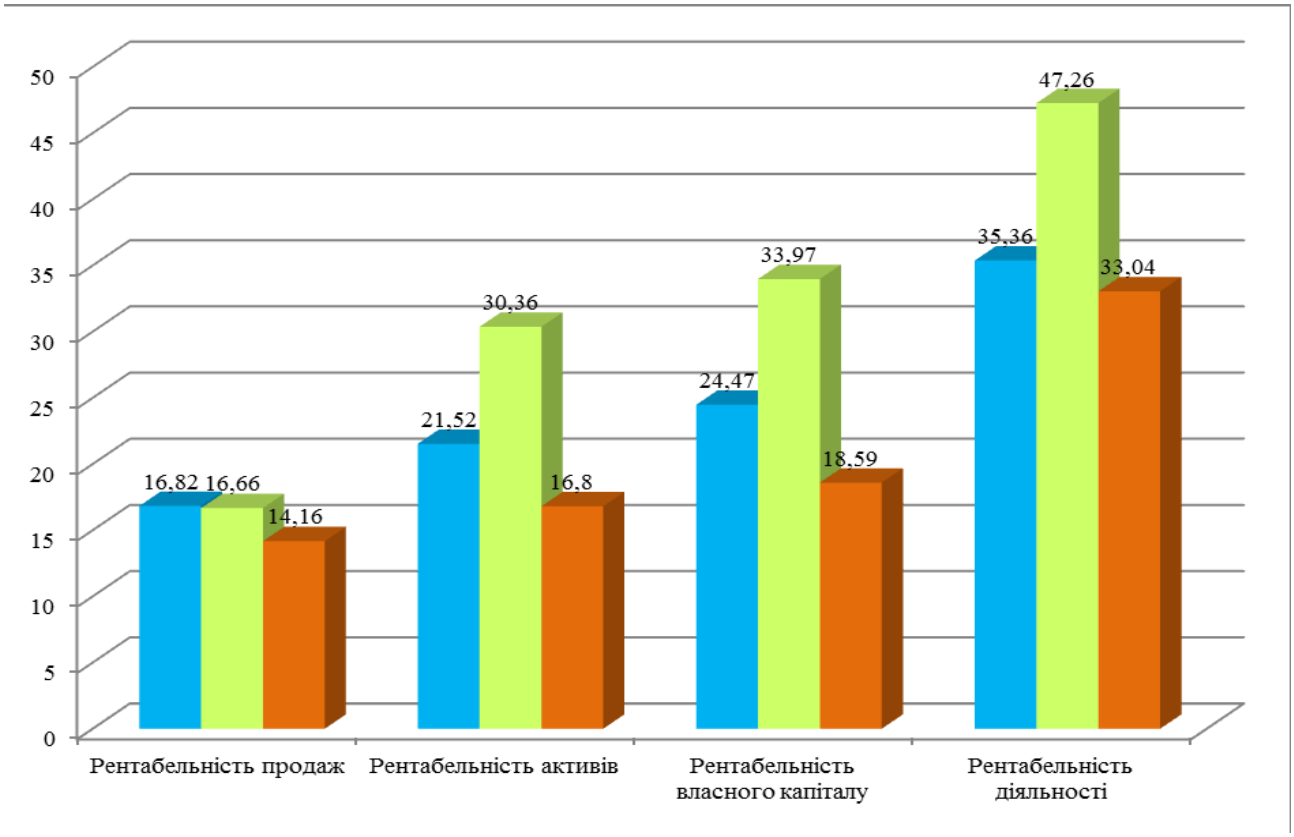

Рис.2.5. Динаміка показників рентабельності ПрАТ «Обухівський молочний завод» 2021-2023 роки

Загалом можна констатувати, що підприємство демонструвало рентабельність протягом трьох років.

Ліквідність — це здатність підприємства своєчасно виконувати поточні зобов'язання перед іноземними контрагентами шляхом швидкого перетворення активів у грошові кошти. Рівень ліквідності свідчить про наявність у підприємства достатньої кількості грошових ресурсів для своєчасного погашення фінансових зобов'язань, що виникають у поточному періоді.

Всі активи підприємства, залежно від ступеня їх ліквідності — тобто здатності та швидкості перетворення у грошові кошти, умовно поділяються на такі категорії:

Найбільш ліквідні активи (А1) — це грошові кошти на поточних, валютних та інших рахунках, у касі, а також короткострокові фінансові вкладення (цінні папери), які можуть бути негайно використані для проведення поточних розрахунків.

Активи, що швидко реалізуються (А2) — це дебіторська заборгованість, погашення якої очікується протягом 12 місяців після звітної дати, та інші оборотні активи. Ліквідність цієї категорії залежить від суб'єктивних та об'єктивних чинників, таких як кваліфікація фінансових працівників, відносини підприємства з боржниками, їх платоспроможність, умови надання кредитів покупцям, організація вексельного обігу тощо.

Активи, що повільно реалізуються (А3), або найменш ліквідні активи — це запаси та витрати. Їх ліквідність визначається своєчасністю відвантаження продукції, швидкістю і правильністю оформлення банківських документів, якістю продукції, попитом на неї, конкурентоспроможністю, платоспроможністю покупців, а також формою розрахунків.

Активи, що важко реалізуються (А4) — це засоби, призначені для використання у господарській діяльності протягом тривалого часу. Сюди входять статті розділу І балансу «Необоротні активи».

Пасиви балансу, залежно від строків погашення, класифікуються так:

Найбільш строкові зобов'язання (П1) — кредиторська заборгованість, позики для працівників та інші короткострокові пасиви.

Короткострокові пасиви (П2) — короткострокові банківські кредити та інші позики, що підлягають погашенню протягом 12 місяців після звітної дати.

Довгострокові пасиви (П3) — довгострокові банківські кредити, позикові кошти та інші довгострокові зобов'язання.

Постійні пасиви (П4) — власний капітал підприємства, що відображений у розділі І пасиву балансу.

Підприємство вважається ліквідним, якщо обсяг поточних активів перевищує короткострокові зобов'язання.

У таблиці 2.10 наведено розрахунки показників ліквідності ПрАТ «Обухівський молочний завод».

Таблиця 2.10

Аналіз показників, що характеризують ліквідність підприємства ПрАТ «Обухівський молочний завод» у 2023 році

Показники	Алгоритм розрахунку	Числове значення показника		Темп росту показника,%
		На початок	На кінець	
1. Коефіцієнт поточної ліквідності ($К_{пл}$)	Оборотні активи / Поточні зобов'язання ((А1+А2+А3)/(П1+П2)	4,98	4,75	95,44
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності ($К_{шл}$)	(Оборотні активи – Запаси) / Поточні зобов'язання ((А1+А2)/(П1+П2)	2,77	2,41	87,15
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності ($К_{аб.л}$)	Грошові кошти / Поточні зобов'язання (А1/(П1+П2)	0,92	1,45	158,40
4. Загальний коефіцієнт ліквідності ($К_{зл}$)	(λ1А1+ λ2А2+ λ3А3)/(k1П1+k2П2+k3П3)	4,98	2,64	52,98
6. Коефіцієнт втрати платоспроможності ($К_{уп}$)		2,35		

Джерело: розраховано автором згідно звітності підприємства

Узагальнюючим показником ліквідності є коефіцієнт поточної ліквідності, який відображає загальний рівень ліквідності підприємства та показує, у якій мірі поточні зобов'язання покриваються поточними активами. Іншими словами, цей коефіцієнт показує, скільки одиниць поточних активів припадає на одну одиницю поточних зобов'язань. Теоретично рекомендоване значення цього показника коливається в межах від 1,5 до 2,5. Для ПрАТ «Обухівський молочний завод» значення коефіцієнта поточної ліквідності перевищує рекомендовану норму і на кінець 2023 року становило 4,75, що є позитивним показником. Це означає, що на кожну гривню поточних зобов'язань припадає 4,75 гривні поточних активів.

Коефіцієнт швидкої ліквідності дає змогу оцінити здатність підприємства покривати короткострокові зобов'язання у випадку критичної ситуації. Оптимальне значення цього коефіцієнта зазвичай знаходиться в діапазоні 0,7–0,8. Розрахункове значення для ПрАТ «Обухівський молочний завод» свідчить про те, що підприємство може оперативно виконувати свої короткострокові фінансові зобов'язання.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності є найбільш суворим показником платоспроможності підприємства, він демонструє, яку частину короткострокових зобов'язань підприємство здатне погасити негайно або в найближчий час. Теоретично достатнім вважається рівень не нижче 0,2, що означає можливість погашення 20% короткострокових боргів у поточний момент, при цьому платоспроможність вважається задовільною. У країнах із стабільною економікою цей коефіцієнт вважається прийнятним навіть при позитивних значеннях від 0,01. Для ПрАТ «Обухівський молочний завод» цей показник є високим і становить 1,45.

Таким чином, можна зробити висновок, що ПрАТ «Обухівський молочний завод» має високу ліквідність та є платоспроможним підприємством.

2.3. Дослідження інвестиційної привабливості ПрАТ «Обухівський молочний завод»

Інвестори зазвичай готові вкладати кошти в підприємство охочіше, якщо частка власного капіталу в загальній сумі фінансування є більшою. Це пояснюється тим, що підприємство з більшою долею власних коштів має вищу ймовірність самостійно виконувати свої зобов'язання. Крім того, значна частка кредитних ресурсів часто призводить до необхідності сплачувати великі відсотки, що обмежує можливості підприємства для виплати дивідендів та інвестицій у розвиток.

Також існує норматив, який передбачає, що у разі одночасного вимагання повернення боргів усіма кредиторами, підприємство має змогу

реалізувати приблизно половину свого майна для задоволення їхніх вимог, навіть якщо інша частина активів буде обтяжена арештом або іншими обмеженнями. Саме тому нормативна величина власного капіталу у структурі фінансування часто встановлюється на рівні 50 %. Цей показник є важливим не лише для інвесторів, а й для кредиторів, які оцінюють підприємство перед наданням позик.

Водночас, поширена думка полягає в тому, що підприємство не може ефективно розвиватися, використовуючи лише власні кошти. Основним аргументом тут є нестача обігових коштів, необхідних для підтримки операційної діяльності, що змушує підприємства залучати зовнішнє фінансування.

Коефіцієнт фінансової стійкості відображає співвідношення між різними джерелами фінансування — власним і позиковим капіталом. Максимально допустиме значення цього коефіцієнта визначає не тільки рівень ризикованості діяльності, а й здатність підприємства погасити борги власними ресурсами. Нормативне значення коефіцієнта становить 0,50.

Аналізуючи коефіцієнт фінансової стійкості, інвестор може зробити важливі висновки. Збільшення боргових зобов’язань підвищує ризик втрати платоспроможності, оскільки борги потрібно повертати, часто з високими відсотками. Водночас, залучення позикових коштів дає змогу збільшити обсяги діяльності підприємства, зменшити собівартість продукції і підвищити прибутковість. Тому важливо грамотно управляти борговим навантаженням і контролювати показник фінансової стійкості.

Щодо абсолютних показників фінансової стійкості, вартість запасів порівнюється з такими джерелами фінансування: власними обіговими коштами (ВОК); сумою власних обігових коштів і довгострокових кредитів та позик (ВОК + КД); а також власними обіговими коштами, довгостроковими і короткостроковими кредитами та позиками (ВОК + КД + КК).

Власні обігові кошти визначаються як різниця між власним капіталом (ВК) та вартістю необоротних активів (НА), оскільки саме на покриття необоротних активів спрямовується власний капітал:

ВОК = ВК – НА (формула 2.1)

Наявність додатного значення ВОК є мінімальною умовою фінансової стійкості підприємства.

Загальноприйнятим підходом є визначення власних обігових коштів як різниці між оборотними активами підприємства та його короткостроковими зобов'язаннями або як різниці між сумою власного капіталу та довгострокових зобов'язань і необоротними активами. Таким чином, власні обігові кошти є тією частиною обігових коштів, що фінансується за рахунок власних ресурсів та довгострокових зобов'язань (які прирівнюють до власного капіталу, хоча формально вони ним не є).

Для визначення типу фінансової стійкості розраховують розмір власних обігових коштів як різницю між власним капіталом і необоротними активами.

В залежності від того, наскільки запаси покриваються згаданими джерелами фінансування, виділяють чотири типи фінансової стійкості.

Абсолютна стійкість — для забезпечення запасів (З) достатньо власних обігових коштів; платоспроможність підприємства гарантована:

$$З < ВОК \quad (2.2)$$

Нормальна стійкість — для забезпечення запасів крім власних обігових коштів залучаються довгострокові кредити та позики; платоспроможність гарантована:

$$З < ВОК + КД \quad (2.3)$$

Нестійкий фінансовий стан — для забезпечення запасів крім власних обігових коштів та довгострокових кредитів і позик залучаються короткострокові кредити та позики; платоспроможність порушена, але є можливість її відновити:

$$З < ВОК + КД + КК \quad (2.4)$$

Кризовий фінансовий стан — для забезпечення запасів не вистачає «нормальних» джерел їх формування; підприємству загрожує банкрутство:

$$З > ВОК + КД + КК \quad (2.5)$$

В таблиці 2.11 представлено аналіз фінансової стійкості ПрАТ «Обухівський молочний завод» за 2023 рік.

Таблиця 2.11

Фінансова стійкість ПрАТ «Обухівський молочний завод» за 2022-2023 рік

Показник	2022 рік	2023 рік	Відхилення (+,-)	Відхилення (%)
Власний капітал	42703	49839	7136	16,71
Необоротні активи	25082	30283	5201	20,74
Власні обігові кошти (р.1-р.2)	17621	19556	1935	10,98
Довгострокові зобов'язання	0	0	0	0,00
Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів (р.3+р.4)	17621	19556	1935	10,98
Короткострокові кредити та позики	4510	5317	807	17,89
Загальний розмір основних джерел покриття запасів (р.5+р.6)	22131	24873	2742	12,39
Запаси	9833	12253	2420	24,61
Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів (р.3-р.8)	7788	7303	-485	-6,23
Надлишок (+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових кредитів і позик	7788	7303	-485	-6,23
Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів (р.7-р.8)	12298	12620	322	2,62
Тип фінансової стійкості	абсолютна	абсолютна	-	-
Запас стійкості фінансового стану, днів (р8:чистий дохід від реалізації)*360	22,57	24,33	1,76	7,80
Надлишок (+) або нестача (-) коштів на 1 грн. запасів (р.11/р.8)	1,25	1,03	-0,22	-17,60

Джерело: розраховано автором згідно звітності підприємства

Підприємство ПрАТ «Обухівський молочний завод» належить до категорії з абсолютним типом фінансової стійкості. Такий тип стійкості характеризується стабільною прибутковістю діяльності та відсутністю порушень фінансової дисципліни.

Далі здійснимо аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості ПрАТ «Обухівський молочний завод» за період 2021–2023 років. Результати розрахунків буде подано в таблиці 2.12.

Таблиця 2.12

Показники фінансової стійкості ПрАТ «Обухівський молочний завод» 2021-2023 роки

Найменування показників	Розрахунок	Роки			Відхилення (+,-)	
		2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022
Коефіцієнт автономії (незалежності)	Власний капітал/Пасиви	0,879	0,904	0,904	0,025	-0,001
Коефіцієнт фінансової залежності	Пасиви/Власний капітал	1,137	1,106	1,107	-0,032	0,001
Коефіцієнт фінансового ризику	Залучені кошти/Власний капітал	0,137	0,106	0,107	-0,032	0,001
Коефіцієнт мобільності	Оборотні активи/Необоротні активи	1,46	1,88	1,82	0,421	-0,061
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Власні обігові кошти ()/ВК	0,22	0,41	0,39	0,191	-0,020
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	Власні обігові кошти/Запаси	1,11	1,79	1,60	0,684	-0,196
Коефіцієнт автономії джерел формування запасів	Власні обігові кошти/Підсумок основних джерел формування запасів	1	1	1	0,000	0,000
Співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю	Дебіторська заборгованість/Кредиторська заборгованість	0,55	1,82	0,52	1,266	-1,293

Джерело: розраховано автором згідно звітності підприємства

Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності) відображає частку власного капіталу у загальній сумі вкладень підприємства. Цей показник характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Оптимальним вважається значення понад 0,5. За результатами розрахунків для ПрАТ «Обухівський молочний завод» на кінець

2023 року коефіцієнт становив 0,9, що свідчить про відповідність оптимальним показникам і означає, що 90% вкладених у підприємство коштів сформовані власним капіталом.

Коефіцієнт фінансової залежності на кінець 2023 року дорівнював 1,11, що вказує, що на кожну гривню, вкладену в активи, припадає 11 копійок позикових коштів. Зменшення цього показника в порівнянні з попереднім періодом є позитивною тенденцією.

Коефіцієнт фінансового ризику (плече фінансового важеля), який показує обсяг залученого капіталу на одну гривню власного капіталу, розраховується як співвідношення залучених коштів до власного капіталу. Зростання цього коефіцієнта свідчить про збільшення залежності від позикових джерел і втрату фінансової автономії. Критичним вважається значення менше 1, а нормальним — коли залучені кошти становлять приблизно третину активів підприємства. Для ПрАТ «Обухівський молочний завод» 2023 року цей коефіцієнт дорівнював 0,11, що є позитивним показником.

Коефіцієнт маневрування власного капіталу (Кн) відображає ступінь мобільності власного капіталу, тобто його здатність до вільного використання, та розраховується як відношення власного оборотного капіталу (ВОК) до загального власного капіталу. Вищі значення цього коефіцієнта свідчать про кращий фінансовий стан підприємства, оскільки забезпечують більші можливості для підтримки виробничої та іншої діяльності, а також розрахунків із кредиторами.

За звітний період коефіцієнт забезпечення запасів власними обіговими коштами знизився на 0,19, але при цьому залишився у межах оптимального значення.

У контексті інфляційних процесів для фінансового стану підприємства краще, коли кредиторська заборгованість перевищує дебіторську.

Для інвесторів важливо оцінити ймовірність банкрутства підприємства. Пропонуємо провести таку оцінку за методикою, запропонованою Правлінням

Національного банку України у Положенні про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними операціями від 30 червня 2023 року.

Банк, з метою визначення коефіцієнта ймовірності дефолту боржника — юридичної особи (окрім банків та бюджетних установ), проводить оцінку фінансового стану відповідно до таких вимог:

Боржники, які зобов’язані подавати квартальну і річну фінансову звітність — оцінка не рідше одного разу на три місяці (для сільськогосподарських товаровиробників — на основі річної звітності, не рідше одного разу на 12 місяців). Якщо сукупна заборгованість боржника-резидента перед банком становить 200 000 тис. грн і більше, оцінка базується на річній звітності, підтвердженій аудитором з безумовно або умовно позитивним висновком.

Боржники, які складають тільки річну звітність — оцінка не рідше одного разу на 12 місяців.

Групи юридичних осіб, що складають консолідовану/комбіновану звітність згідно з МСФЗ — оцінка не рідше одного разу на 12 місяців.

Юридичні особи, що входять до групи пов’язаних контрагентів, які несуть спільний економічний ризик.

Оцінка здійснюється шляхом розрахунку інтегрального показника фінансового стану боржника (Z) за допомогою логістичної моделі за формулою:

Z=β0+∑i=1nβixiZ = \beta_0 + \sum_{i=1}^n \beta_i x_iZ=β0+i=1∑nβixi

де:

ZZZ — інтегральний показник;

xix_ixi — фінансові коефіцієнти боржника, розраховані за даними фінансової звітності з урахуванням встановлених Національним банком діапазонів;

βi\beta_iβi — коефіцієнти вагомості показників у моделі;

β0\beta_0β0 — вільний член моделі, який актуалізується Національним банком.

Значення xix_ixi, β0\beta_0β0, βi\beta_iβi оновлюються щороку на основі статистичних даних та звітності боржників. Для актуалізації моделі банк подає відповідні дані до Національного банку.

Далі будуть наведені моделі розрахунку інтегрального показника для великих і середніх підприємств.

$$Z = 2{,}042 + 0{,}686*X_6 + \ + 0{,}473*X_{14} + 0{,}272\ *X_5 + 0{,}816*\ X_9 + 0{,}902*\ *X_{10} + \ + 0{,}494*\ X_3 \qquad (2.7)$$

В таблиці 2.13. представлено модель розрахунку інтегрального показника боржника – ПрАТ «Обухівський молочний завод».

Таблиця 2.13

Розрахунок фінансових показників, що використовуються для розрахунку інтегрального показника фінансового стану боржника – юридичної особи

Фінансовий показник	Алгоритм розрахунку для великого або середнього підприємства	2023 рік	X_i	Значення Xi
1	2	3	4	5
К3 –покриття фінансових витрат за результатами операційної діяльності	(ф. 2 р. 2190 – р. 2195 гр. 3 (ф. 2 р. 2250 – р.2220 гр. 3)	0	X_3	-0,656
К5 – показники маневреності робочого капіталу	(ф. 1 р. 1195 – р. 1695 гр. 4) /ф. 1 р. 1300 гр. 4	35,46	X_5	0,143
К6 – показники покриття капіталом боргу	ф. 1 р. 1495 гр. 4 /(ф. 1 р. 1510 + р. 1515 + + р. 1600 + р. 1610 – р.1165 гр. 4)	-655,17	X_6	-0,895
К9 – показники оборотності поточних активів	(ф. 1 р. 1195 гр. 4 · 365) /(ф. 2 р. 2000 + р. 2010 гр. 3)	4939,15	X_9	0,706
К10 – показник загальної ліквідності	ф. 1 р. 1195 гр. 4 /ф. 1 р. 1695 гр. 4	467,8	X_{10}	0,777
К14 – показник оборотності кредиторської заборгованості	(ф. 1 р. 1615 гр. 4 · 365 / ф. 2 р. 2050 гр. 3)	351,86	X_{14}	0,593

Джерело: розраховано автором згідно звітності підприємства

На основі розрахованих показників в таблиці 2.13 проведемо розрахунок інтегрального показника фінансового стану ПрАТ «Обухівський молочний завод»:

Z=2,042 + 0,686*(-0,656)+ 0,473*0,143 + 0,272*(-0,895)+ 0,816*0,706+ 0,902*0,77+0,494*0,593=2,98

Згідно з постановою Національного Банку України визначаємо клас боржника при Z=2,98 – клас 4, тобто ймовірність дефолту ПрАТ «Обухівський молочний завод» в межах 4-6% - банкротство даному підприємству не загрожує, тобто дане підприємство є інвестиційно привабливим.

Висновки до розділу 2

ПрАТ «Обухівський молочний завод» — це підприємство молочної промисловості, розташоване у місті Обухів Київської області, засноване на початку 1930-х років. Завод випускає близько 50 різних видів молочних продуктів та морозива під торговою маркою «Лукавиця». Продукція користується попитом серед населення як Обухівського району, так і міста Києва. Товариство посідає одну з провідних позицій у молокопереробній галузі Київської області.

Було здійснено аналіз фінансової діяльності підприємства за останні три роки, оцінено динаміку ключових фінансових показників. У поточному році завод продемонстрував значне покращення порівняно з минулим роком, що підтверджується зростанням чистого доходу.

Одним із ключових індикаторів ефективності роботи підприємства є рентабельність. Аналізуючи цей показник для ПрАТ «Обухівський молочний завод» у 2023 році, зроблено висновок, що підприємство є рентабельним і демонструє позитивні результати.

Щодо ліквідності, було встановлено, що протягом трьох останніх років підприємство зберігає ліквідність і має належний рівень платоспроможності.

ПрАТ «Обухівський молочний завод» характеризується абсолютним типом фінансової стійкості, що проявляється у прибутковості діяльності та відсутності порушень фінансової дисципліни.

Відповідно до постанови Національного банку України, за інтегральним показником Z=2,98Z = 2,98Z=2,98 підприємство належить до 4-го класу боржників, що відповідає ймовірності дефолту на рівні 4–6%. Це свідчить про те, що ризик банкрутства для ПрАТ «Обухівський молочний завод» є низьким, а підприємство залишається інвестиційно привабливим.

РОЗДІЛ 3
ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Пропозиції щодо удосконалення управління інвестиційною діяльністю підприємства

Для ефективного управління інвестиційною діяльністю підприємства необхідно розробляти як короткострокові, так і довгострокові інвестиційні проекти. При цьому важливо враховувати вплив факторів зовнішнього середовища.

Для визначення ступеня конкуренції на ринку проведемо аналіз за моделлю п’яти сил конкуренції Майкла Портера. Характеристика впливу окремих факторів для ПрАТ «Обухівський молочний завод» представлена у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Характеристика дії окремих факторів для ПрАТ «Обухівський молочний завод»

№	Сила	Характеристика дії	Експертна оцінки за 5-ти бальною шкалою
1	Ризик входу потенційних конкурентів	Досить високий	5
2	Можливості «торгуватися» (знижувати ціни) покупців	Покупці мають обмежені можливості впливати на ціни.	4
3	Загрози товарів, що заміщують основний асортимент	Високі	4
4	Можливості «торгуватися» (підвищувати ціни) постачальників	Середній рівень	3
5	Конкуренція серед існуючих фірм-продавців	Досить висока	4
	Сукупна дія сил	Стабільне становище	4,0

Джерело: складено автором за моделлю п’яти сил М.Портера

Отже, на ринок існує досить значний ризик входження нових потенційних конкурентів, проте високі бар’єри входу обмежують цю загрозу. Це пов’язано з тим, що на ринку молочної продукції, включно з сегментом

морозива, працює багато компаній, між якими спостерігається жорстка конкуренція.

Варто також підкреслити, що основними перешкодами для виходу на ринок є висока конкуренція, а також державне регулювання стандартів якості молочних продуктів.

Крім того, на ринку присутня значна кількість товарів-замінників основного асортименту ПрАТ «Обухівський молочний завод». Вплив покупців на формування цін та можливості постачальників підвищувати вартість ресурсів є обмеженим і не створює суттєвої загрози для підприємства, тобто ці фактори мають помірний вплив на конкурентні позиції заводу.

Таким чином, використання методу М. Портера показало, що в цілому становище компанії ПрАТ «Обухівський молочний завод» на ринку є стабільним. Присутні різноманітні ризики, серед яких основні наступні: можливість появи на ринку нових конкурентів, загрози товарів, що заміщують основний асортимент.

Для покращення інвестиційної діяльності ПрАТ «Обухівський молочний завод» пропонуємо впровадити новий інвестиційни проект, а саме впровадження нового продукту «Йодований йогурт з малиною» та проведення дегустації його, який дасть моджливість підприємству знанчо посилити свою конкурентну позицію на ринку.

Отже, введення в групу йогуртів нового продукту «Йодований йогурт з малиною» з вмістом ламінарію,це дасть можливість отримати продукт лікувально-оздоровчого напрямку та розширити сегмент споживачів продукції.

Треба зазначити, що ООН ставить проблему дефіциту йоду на один рівень з проблемою СНІДу. Лише за 10 років на 25,7% зросла кількість онкохворих. Світова спілка вважає цю проблему глобальною. Проблемою дефіциту йоду займається Міжнародна рада з йододефіцитних захворювань, дитячий фонд ООН, Всесвітня організація охорони здоров'я, Міжнародна організація з виживання та захисту дітей, сотні регіональних і національних комітетів та спеціалізованих інститутів.

Необхідно зауважити, що дефіцит йоду – проблема 153 країн. Близько 2 млрд. людей страждає від хронічної недостатності йоду. Більш ніж 650 млн. людей мають діагноз «збільшення щитоподібної залози». Близько 300 млн. людей страждають від ендемічного зобу та гіпотиреозу – хвороб, викликаних недостатністю йоду в організмі. До того ж, згідно з даними ООН, дефіцит йоду є причиною вираженої розумової відсталості у більш ніж 45 млн. людей у всьому світі.

Йод повинен постійно та у необхідній кількості надходити до організму. Спеціальний орган – щитоподібна залоза – використовує цей мікроелемент для вироблення власних гормонів: тіроксину та трийодтироніну. До їхнього складу входить комплекс йодованих амінокислот. Ці гормони керують процесом обміну речовин, а саме: регулюють окислювальні процеси в усіх тканинах організму; забезпечують підтримання температури організму; сприяють відновленню пошкоджених тканин; нормалізують ріст та розвиток клітин; сприяють регуляції серцевого ритму; забезпечують живлення та роботу мозку; сприяють поповненню розтрачених енергетичних ресурсів організму; сприяють укріпленню імунної системи; заспокійливо впливають на нервову систему.

Для нормальної діяльності щитоподібної залози людині у різні періоди життя денна необхідність йоду складає: для дітей від народження та до 2 років – 50 мкг; для дітей від 2 до 6 років – 90 мкг; від 6 до 12 років – 120 мкг; від 12 до 18 років – 150-200 мкг; для вагітних та жінок, що годують груддю – 200-250 мкг [58].

Сьогодні майже все населення України страждає від дефіциту йоду. Загалом мешканці України вживають 35-50 мкг даного елементу на добу. Крім того, погіршує стан здоров’я потрапляння до води та їжі струмогенів (речовин, що сприяють збільшенню щитовидної залози) – тіоцинатів, перхлоратів, тіорацилу та ін. Ці речовини «гальмують» формування гормонів щитоподібної залози на різних етапах та порушують концентрацію йоду, що призводить до збільшення щитоподібної залози. Отже, актуальним напрямком вважаємо збагачення молочних продуктів, зокрема йогуртів, різними біологічно активними харчовими добавками, в тому числі йодвмісними.

Спосіб виробництва молочних продуктів, передбачає використання в якості основи продукту - молоко, в якості біодобавок - подрібнену сушену морську капусту. У ламінарії поряд з йодом міститься комплекс біологічно активних інгредієнтів: замінні і незамінні амінокислоти, жиро- і водорозчинні вітаміни, мікроелементи, у тому числі і життєво необхідні, такі як селен, цинк, йод, мідь та ін, а також альгінова кислота, магній, фукоідін і глюкозиди.

Глюкозиди володіють хорошими технологічними властивостями, низьким значенням pH, спиртовим розчином, стійкі до температурного режиму. Альгінова кислота - це унікальний компонент, що виконує такі функції в організмі як очищення від шлаків, радіонуклідів, важких металів і різного роду токсинів. Маніт в організмі зв'язує і нормалізує концентрацію цукру, утилізує «поганий» холестерин. Фукоідін здатний купірувати і вбивати ракові клітини і допомагає організму звільнитися від токсинів, які з'являються в області новоутворень.

Запропонований спосіб збагачення йогурту мінеральними елементами та іншими біологічно активними інгредієнтами апробований в лабораторних умовах на кафедрі Товарознавства Хабаровської Державної Академії Економіки та Права. Розроблено проект технічних умов для виробництва йогурту з добавками водорості ламінарії.

В якості закваски буде використовуватись YO-M1X ™ 495 LYO 100 DCU Danisco, культури, що складається з термофільних молочних стрептококів і болгарської палички.

В таблиці 3.2. представлено рецептуру виготовлення йогурту з малиною.

Таблиця 3.2

Рецептура виготовлення йогурту «Йодований йогурт з малиною» 2,5% жирності на 1т

Сировина	Кількість кг.
Молоко незбиране 3,2% жирності	534
Знежирене молоко	346,42
Цукор-пісок	80
Порошок ламінарію	5,6
Малина	33
Закваска YO-M1X ™ 495 LYO 100 DCU Danisco	0,76

Джерело: складено за матеріалами статті [73]

У сучасних умовах рівень довіри споживачів до традиційних методів просування товарів поступово знижується. Застосування класичних рекламних заходів вже не дає очікуваного ефекту та не забезпечує належного зростання обсягів продажу. Споживачі все менше довіряють інформації, що надходить із засобів масової інформації, і більше покладаються на власний досвід — те, що вони бачили, чули чи спробували самостійно. Це породжує потребу у безпосередньому діалозі між виробником і покупцем, що сприяє застосуванню активних форм просування, таких як BTL-реклама.

Сучасні BTL-кампанії дедалі частіше набувають театралізованих рис: яскраві вечірки, масштабні промоційні стенди, промоутери у костюмах персонажів, зображених на упаковках продукції тощо. Часто споживачі недостатньо обізнані про якість і властивості молочних продуктів, що підтверджується результатами досліджень компанії CVS Consulting [61]. Аналіз цих даних свідчить про гостру необхідність системної роботи зі споживачем, спрямованої на підвищення попиту та інформування про корисні властивості молочних продуктів.

Сучасна ринокова ситуація потребує подолання споживчих стереотипів щодо молочної продукції. Незважаючи на широкий вибір товарів, збагачених вітамінами і мінералами, більшість споживачів продовжує віддавати перевагу традиційним продуктам — молоку, кефіру, сиру та сметані. Тому важливо надавати покупцям повну інформацію про нові види продукції, пояснювати їхні переваги та демонструвати позитивний вплив на здоров’я. Досягти цього виключно за допомогою традиційної реклами вкрай складно.

За даними експертів, наявність на упаковці молочних продуктів знаку «здорове харчування» значно збільшує обсяги продажу. Покупці позитивно реагують на продукти з пониженим вмістом жиру, без додаткових добавок та з коротким терміном зберігання — це свідчить про їхню орієнтацію на здоровий спосіб життя. Виробники повинні використовувати ці знання для формування культури споживання натуральних і корисних продуктів.

Дегустації як ефективний інструмент BTL-просування. Одним із дієвих методів BTL-реклами є дегустації — заходи, що знайомлять покупців зі смаковими якостями та властивостями продукції, сприяючи збільшенню продажів. Практика показує, що безкоштовна можливість спробувати продукт стимулює бажання придбати його у майбутньому. Крім того, дегустації знижують ризик купівлі невідомого товару.

Дегустації особливо ефективні при виведенні на ринок нових продуктів і є гарним доповненням до інших видів реклами. Зазвичай їх організовують у великих супермаркетах, де створюються брендовані тематичні зони для покупців.

Пропозиція щодо проведення дегустації

Пропонуємо провести дегустацію нового продукту — «Йогурт йодований з малиною» 2,5% жирності — у 10 супермаркетах, де реалізується продукція ПрАТ «Обухівський молочний завод». Головний меседж кампанії: «Здоровий спосіб харчування — доступний кожному».

Для підтримки заходу будуть розроблені інформаційні брошури форматом 15×10 см. На обкладинці розмістять зображення йогурту та слоган. Основні розділи брошури охоплюватимуть:

Проблему йододефіциту в Україні, її наслідки та шляхи подолання;

Корисні властивості нового йогурту та його значення для здоров’я дітей;

Огляд усього асортименту йогуртів підприємства з короткими описами їхніх корисних якостей.

Ці матеріали роздаватимуться у дні дегустації.

Освітня складова

Важливою частиною просування буде просвітницька робота про користь молочних продуктів. Для підвищення ефективності дегустації запрошується дієтолог, який надаватиме консультації щодо здорового харчування та ролі кисломолочних продуктів. Це допоможе споживачам свідомо обирати якісну продукцію.

Дієтолог працюватиме по 2 години на 4 із 10 торгових точок. Для залучення більшої кількості відвідувачів за 4 дні до заходу розповсюджуватимуться рекламні листівки з інформацією про місце і час дегустацій та консультацій.

Організація і проведення

Дегустація триватиме 4 дні: перші два — у перші вихідні лютого, наступні два — у другі вихідні.

Менеджер зі збуту відповідатиме за складання графіку дегустацій протягом року, особливо зосереджуючись на нових продуктах, що дозволить одночасно інформувати про вже наявні товари.

Оптимальними для заходу є великі супермаркети. Власники торгових майданчиків встановлюють оплату за проведення дегустації: близько 6–8 доларів у будні та 8–13 доларів у вихідні і святкові дні. Планується залучити 10 супермаркетів.

Для організації укладається договір із рекламним агентством «Reklamin advertising company», що спеціалізується на BTL та event-рекламі. Агентство надасть 10 промоутерів (по одному на кожен магазин) і 4 працівників для роздачі листівок. Промоутери працюватимуть по 4 години, будуть у фірмових футболках ПрАТ «Обухівський молочний завод». Промо-стійки, надані підприємством, розташують біля полиць із відповідною продукцією. Промоутери інформуватимуть покупців про асортимент, якість і особливості товарів.

Переваги проведення дегустації:

Привернення уваги потенційних покупців;

Стимулювання збільшення продажів;

Виділення бренду серед конкурентів;

Налагодження діалогу зі споживачем та ознайомлення з новинкою;

Зростання продажів за рахунок безпосередньої участі у смакуванні;

Можливість переконатися у якості товару без фінансових ризиків;

Споживачі, які скуштували продукт, часто рекомендують його знайомим.

3.2. Обґрунтування економічної доцільності впровадження запропонованих заходів, щодо удосконалення управління інвестиційною діяльністю

Враховуючи актуальність продукції лікувально-оздоровчого направлення, пропонуємо впровадження на ПрАТ «Обухівський молочний завод» йогурту «Йодований йогурт з малиною» 2,5% жирності, 500 г. пюр/пак. Виходячи із рецептури йогурту «Йодований йогурт з малиною» проведемо розрахунок вартості сировини і матеріалів на виробництво 1 тонни даного йогурту (таблиця 3.3.)

Таблиця 3.3

Розрахунок вартості сировини і матеріалів на виробництво 1 тонни йогурту «Йодований йогурт з малиною» 2,5% жирності

Вид сировини та основних матеріалів	Одиниця виміру	Норми витрат на 1 т.	Ціна одиниці сировини, грн.	Сума, грн.
Сировина:				
Молоко незбиране 3,2% жирності	л.	534	10	5340
Знежирене молоко	л.	346,42	5,6	1939,95
Цукор-пісок	кг	80	13,45	1076
Порошок ламінарію	кг.	5,6	189	1058,4
Малина	кг.	33	24,5	808,5
Закваска YO-M1X ™ 495 LYO 100 DCU Danisco	кг.	0,76	1156	878,56
Разом сировина та інші основні матеріали				11101,41
Пакувальні матеріали				
висічка	шт.	1100	0,23	253
кришка на висічку	шт	1100	0,19	209
гофрокутник	шт	1100	0,47	517
плівка термозбігова	м	248	0,33	81,84
Миючі засоби	кг	1	10,2	10,2
Дезинфікуючи засоби	кг.	1	14,65	14,65
Мило	шт	0,5	6,5	3,25
Пероксин водню	л.	0,1	950	95
Всього				1071,04
Транспортні витрати (5%)				608,62
Всього по статті				12781,07

Джерело: складено та розраховано автором

Виходячи із розрахунків таблиці 3.3 витрати по статті «Сировина і матеріали» становлять 12781,07 грн. на тонну.

Наступним кроком є розрахунок вартості палива та енергії на виготовлення йогурту «Йодований йогурт з малиною» 2,5% жирності (таблиця 3.4.)

Таблиця 3.4

Розрахунок вартості енерговитрат за видами на 1 тонну виробу

Енерговитрати	Одиниця виміру	Ціна за одиницю, грн.	Норма витрат на 1т	Сума, грн.
Паливо (газ)	м ^{3}	7,56	23,7	179,17
Електроенергія	Квт. год		119	172,55
Холод	тис.Кдж	6,7	261,6	1752,72
Вода	м ^{3}	13,77	8,6	118,42
Всього по статті	-	-	-	2222,86

Джерело: складено та розраховано автором

Отже, на основі даних таблиці 3.4 витрати по статті «Паливо та енергія на технологічні цілі» становлять 2222,86 грн. на тону.

Згідно даних підприємства, на лінії виготовлення йогурту працює 4 осіб: начальник цеху, змінний майстер, апаратник пастеризації та охолодження, налагоджувальник.

Норма виробітку за добу складе 0,7 тонн, Розрахуємо основну заробітну плату працівників на 1 тонну: 1231,36/0,7=1759,09 грн.

Загалом фонд заробітної плати на 1 тонну продукції складе: 1759,09+1055,45=2814,54 грн.

Сума відрахувань на соціальні заходи для виробництва 1 тонни йогурту «Йогурт йодований з малиною» становить 619,20 грн.

Загальновиробничі витрати приймаємо 150% від основної заробітної плати, витрати на та витрати на утримання та експлуатацію устаткування на 1 т

готової продукції у розмірі 90% від заробітної плати основного виробничого персоналу враховуючи, що основна заробітна плата на 1т складає 1759,09грн:

Загальновиробничі витрати: 1759,09*150/100=2638,63 грн/т.

Витрати на утримання та експлуатацію обладнання: 1759,09*90/100=1583,18 грн/т.

Виробнича собівартість 1 т. продукції становитиме 22622,14грн. (табл.3.5).

Адміністративні витрати. Рівень даних витрат приймаємо на рівні 5% від виробничої собівартості.

22622,14*5%=1131,11 грн.

Витрати на збут. Рівень даних витрат приймаємо на рівні 10% від виробничої собівартості.

22622,14*10%=2262,21 грн.

Враховуючи досвід підприємств молочної галузі, які використовують дегустації як маркетинговий інструмент, можна прогнозувати збільшення обсягу реалізації продукції. З огляду на практику вітчизняних і зарубіжних компаній, пропонуємо на початковому етапі впровадження нового виду продукції запустити пробну партію обсягом 60 тонн на рік.

Наразі підприємство виробляє 230 тонн йогурту на рік, тоді як виробнича потужність лінії становить 470 тонн на рік, що відповідає рівню завантаження 49%. Це дає можливість збільшити виробництво йогуртів без необхідності додаткових інвестицій у розширення виробничих потужностей.

Отже, повні витрати на виробництво всього обсягу йогурту «Йодований йогурт з малиною» 2,5% жирності складуть:

26015,46*60=1560927,6 (1560,93тис.грн.).

Наступним кроком розрахуємо відпускну ціну підприємства (табл. 3.5).

Ціна 1 упаковки йогурту «Йодований йогурт з малиною» 500г. буде на рівні 35,90:2= 17,95 грн.

Розрахувавши відпускну ціну йогурту, наведемо розрахунок виробничої програми у вартісному виразі:

35901,33*60= 2154079,8 грн. (або 2154,08 тис.грн.).

Таблиця 3.5

Відпускна ціна 1тонни «Йодований йогурт з малиною» 2,5% жирності

№	Показники	Сума грн.
1	Повні витрати на виробництво і реалізацію	26015,46
2	Рентабельність,%	15
3	Прибуток	3902,319
4	Відпускна ціна підприємства (без ПДВ)	29917,78
5	ПДВ 20%	5983,56
6	Відпускна ціна з ПДВ	35901,33

Джерело: складено та розраховано автором

Розрахунок витрат на проведення дегустації нової продукції

Основні переваги дегустації молочної продукції полягають у швидкому ознайомленні споживачів з асортиментом товарів:

споживачі мають можливість безкоштовно спробувати та оцінити якість продукції;

отримують корисний споживчий досвід без фінансових ризиків;

відсутність прямого нав’язування купівлі створює у покупця відчуття свободи вибору;

у подальшому споживачі можуть зробити обґрунтований вибір на користь певної марки, базуючись на власних враженнях.

Дегустація нового йогурту планується провести у супермаркетах протягом чотирьох днів. Головною ідеєю заходу стане слоган: «Здоровий спосіб харчування — доступний кожному». Присутність дієтолога під час дегустації сприятиме залученню більшої аудиторії, а інформаційні брошури з описом корисних властивостей продукції ПрАТ «Обухівський молочний завод», зокрема йогурту «Йогурт йодований» 2,5% жирності, допоможуть більш ефективно інформувати споживачів і підвищувати їхню зацікавленість саме у нашій продукції.

Нижче наведено розрахунок вартості послуг рекламного агентства (таблиця 3.6).

Таблиця 3.6

Розрахунок суми для виплати агентству за проведення дегустації

Найменування статті витрат	Кількість осіб	Вартість 1 годин, грн.	Кількість годин	Сума грн,
Заробітна плата:				
- промоутер на проведення дегустації	10	300	16	48000
- промоутер на роздачу листівок	4	230	16	14720
Дієтолог	1	200	8	1600
Всього				7872
Агентська комісія (15%)				1180,8
Разом без ПДВ				9052,8
ПДВ (20%)				1810,5
Податок на рекламу (5%)				452,64
Загальний підсумок				11315,94

Джерело: складено та розраховано автором згідно даних агентства Reklamin advertising company

Нижче в таблиці 3.7. приведені загальні витрати, необхідні для проведення дегустації.

Таблиця 3.7

Витрати на проведення дегустації нового виду йогурту

Найменування статті витрат	Одиниці виміру	Кількість	Ціна	Сума
Оренда площі в супермаркеті	$м^2$	40	250	10000
Послуги агенства	х	Х	Х	11315,94
Розхідні матеріали:				
Ложки одноразові	шт	4000	0,02	80
Одноразові стакани (50 г)	шт	4000	0,12	480
Серветки паперові (упаковки)	шт	400	1,85	740
Перчатки	шт	80	2,5	200
Продукція для дегустації:				
Йогурт «Йодований йогурт з малиною» 2,5% жирності, 500 г.	шт.	400	11,08	4432
Рекламна продукція:				
Рекламно-інфоромаційні брошурки 15х20 см. (6 листків)	шт	5000	2,35	11750
Рекламні листівки про проведення дегустації (А6)	шт	3500	0,23	805
Плакати для оформлення стійок	шт	10	70	700
Всього витрати:				40502,9

Джерело: складено та розраховано автором

Отже, загальні витрати на проведення дегустації йогурту «Йодований йогурт з малиною» 2,5% жирності складуть 40,50 тис.грн.

Зведений кошторис, щодо впровадження на підприємстві нового виду йогурту «Йодований йогурт з малиною» 2,5% жирності та проведенню його дегустації представлено в таблиці 3.8.

Таблиця 3.8

Результати запропонованих заходів

Показник	«Йодований йогурт з малиною»2,5% жирності	Проведення дегустації	Всього
Вироблено продукції в натуральному виразі	60	Х	60
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн	2154,08	Х	2154,08
Повні витрати на виробництво та реалізацію продукції, тис.грн	1560,93	40,5	1601,43

Джерело :складено та розраховано автором

Загальна сума витрат за запропонованим проектом становить 1 601,43 тис. грн. Фінансування даного заходу планується здійснювати за рахунок власних коштів підприємства.

У подальшому необхідно провести розрахунки ефективності впроваджених заходів, спрямованих на покращення просування продукції та підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства. Оцінка ефективності є важливою складовою для правильного організаційного планування діяльності підприємства та раціонального використання ресурсів, зокрема трудових і фінансових, що будуть залучені до реалізації запропонованих заходів.

3.3. Вплив запропонованих заходів на фінансово-економічні показники підприємства

Чистий дохід від реалізації: 2154,08 тис.грн.

П=2154,08-1601,43= 552,65 тис.грн

Чистий прибуток:

$$ЧП = П * (\frac{(100 - СПП)}{100}) \quad (3.2.)$$

П – прибуток

СПП- ставка податку на прибуток (18%)

ЧП =552,65-552,65*18% = 453,17 тис. грн

Отже, при впровадженні на підприємстві нового виду продукту, а саме «Йодований йогурт з малиною» 2,5% жирності та проведенню дегустації чистий прибуток збільшиться на 453,17 тис.грн. (відповідно зазначеним вище розрахунками).

ІВ=ΔОб (приріст оборотних активів)

ІВ= ΔОб=Об/ЧДРП*ΔЧДРП=22131/159028*2154,08=299,77 тис.грн.

Життєвий цикл нового продукту «Йодований йогурт з малиною»2,5% жирності» складає 5 років. В таблиці 3.11. наведено розрахунок ефективності проекту.

Таблиця 3.11

Розрахунок ефективності проекту «Йодований йогурт з малиною» 2,5% жирності, тис.грн.

Рік	Іі	Рі	$\frac{1}{(1+r)^t}$	$P_i * (\frac{1}{(1+r)^i}$	Сума дисконтованих грошових надходжень наростаючим підсумком
0	299,77	х	х	х	х
1	х	453,17	0,847	383,83	383,83
2	х	453,17	0,718	325,38	709,21
3	х	453,17	0,609	275,98	985,19
4	х	453,17	0,516	233,84	1219,03
5	х	453,17	0,437	198,04	1417,06
Всього	х	-	-	1417,06	

Джерело: складено та розраховано автором

Таким чином, NPV=1417,06-299,07=1117,99 тис.грн.

Індекс рентабельності: ІР=453,17/299,77=1,51

Термін окупності інвестицій недисконтований:

$Т_{он}$=299,77/453,17=0,67

Тобто термін окупності проекту складе менше року.

Термін окупності інвестицій дисконтований:

$ТО_д$=299,77/383,83=0,78

Отже, при розрахунку дисконтованого грошового потоку проект окупає себе менше ніж за рік.

Заплановано проведення дегустації нового продукту — «Йогурт йодований з малиною» жирністю 2,5%, із використанням маркетингових інструментів, зокрема залученням дієтолога, який ознайомлюватиме споживачів із користю всієї кисломолочної продукції підприємства, а також розробкою інформаційних брошур, що міститимуть опис усіх видів йогуртів, вироблених на підприємстві, з аргументацією їхньої корисності для споживачів.

Внаслідок реалізації цих заходів обсяги виробництва ПрАТ «Обухівський молочний завод» у натуральному виразі зростуть на 60 тонн, а чистий дохід від реалізації продукції збільшиться на 2 154,08 тис. грн. Водночас повні витрати на виробництво та реалізацію продукції зростуть на 1 601,43 тис. грн.

Далі буде проведено аналіз впливу запропонованих заходів на основні показники діяльності ПрАТ «Обухівський молочний завод», розрахунки якого наведено у таблиці 3.12.

Таблиця 3.12

Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники діяльності підприємства

Показники	2023 рік	Проектний рік	Відхилення	
			Абсолютне (+,-)	Відносне (%)
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн	183810	185964,1	2154,1	1,17
Повні витрати на виробництво та реалізацію продукції, тис.грн	173371	174972,4	1601,4	0,92
Прибуток від реалізації продукції, тис.грн	10439	10991,7	552,7	5,29
Рентабельність продукції,%	6,02	6,28	0,26	х
Витрати на 1 грн. готової продукції, грн.	0,943	0,941	-0,002	-0,25
Середньооблікова чисельність працівників, чол	269	269	0	0,00
Продуктивність праці, тис.грн./чол.	683,31	691,32	8,01	1,17

Джерело: складено та розраховано автором

У результаті розрахунків запропонованих заходів, щодо введення у виробництво йогурту «Йодований йогурт з малиною» 2,5% жирності та проведення дегустації:

− чистий дохід від реалізації продукції збільшиться на 2154,1тис.грн;

− прибуток від реалізації продукції зросте на 552,65 тис.грн;

− рентабельність продукції збільшилась на 0,26%;

− витрати на 1 грн. товарної продукції зменшяться на 0,002 грн.

Отже, запропоновані заходи дадуть можливість покращити діяльність підприємства, що в свою чергу дасть економічний ефект у вигляді прибутку для підприємства.

Висновки до розділу 3

Для ефективного управління інвестиційною діяльністю підприємства необхідно розробляти як короткострокові, так і довгострокові інвестиційні проєкти з урахуванням впливу зовнішнього середовища. Інвестиційний проєкт впровадження нового продукту до групи йогуртів — «Йодований йогурт з малиною» з додаванням ламінарії — дасть змогу отримати лікувально-оздоровчий продукт та розширити сегмент споживачів.

Проведення дегустації нового виду продукції — «Йогурт йодований з малиною» жирністю 2,5% — заплановано у 10 супермаркетах, де реалізується продукція ПрАТ «Обухівський молочний завод». Основна ідея дегустації — «Здоровий спосіб харчування — доступний кожному».

Внаслідок реалізації цих заходів обсяги виробництва продукції в натуральному виразі зростуть на 60 тонн, а чистий дохід від реалізації збільшиться на 1 528,87 тис. грн. Водночас загальні витрати на виробництво та реалізацію продукції зростуть на 1 369,95 тис. грн. Найсуттєвіші зміни відбудуться завдяки запуску нового виду продукції.

Таким чином, запропоновані заходи сприятимуть покращенню діяльності підприємства та забезпечать економічний ефект у вигляді зростання прибутку.

ВИСНОВКИ

За результатами аналізу теоретико-методичних аспектів ефективності інвестиційної діяльності підприємства можна сформулювати такі висновки:

Інвестиційна діяльність являє собою цілісну систему економічних відносин між суб'єктами господарювання, від ефективного функціонування яких залежить стан економіки країни та добробут суспільства загалом. Практична реалізація інвестиційних ресурсів відбувається через інвестиційний процес. Фінансові інвестиції — це вкладення капіталу у різні фінансові інструменти, переважно цінні папери, з метою досягнення стратегічних або тактичних цілей. Для розглянутого підприємства такі вкладення не є типовими.

Політика управління реальними інвестиціями є складовою загальної інвестиційної стратегії підприємства, яка забезпечує підготовку, оцінку та реалізацію найбільш ефективних інвестиційних проектів. Основними документами, що регламентують впровадження конкретних реальних інвестиційних проектів, є капітальний бюджет та календарний графік їх реалізації. Інвестиційний проект є ключовим документом, в якому послідовно викладаються основні характеристики проекту та фінансові показники, пов'язані з його впровадженням.

Реальне інвестування у всіх формах пов'язане з ризиками, рівень впливу яких значно зростає в умовах ринкової економіки.

Управління реалізацією реальних інвестиційних проектів спрямоване на своєчасне їх виконання з метою забезпечення оперативного повернення вкладених коштів у вигляді чистого грошового потоку, насамперед отримання інвестиційного прибутку. Це управління здійснюється по кожному проекту, що входить до інвестиційної програми підприємства.

Проведений аналіз фінансової діяльності підприємства за три останні роки виявив позитивну динаміку основних фінансових показників. Зокрема, у поточному році підприємство продемонструвало суттєве покращення результатів порівняно з минулим роком, що підтверджується зростанням

чистого доходу.

Одним із ключових показників ефективності діяльності є рентабельність. Вивчення цього показника свідчить, що у 2023 році підприємство було рентабельним та характеризувалося позитивними фінансовими результатами.

Аналіз ліквідності підтвердив, що ПрАТ «Обухівський молочний завод» протягом останніх трьох років зберігав ліквідність та демонстрував достатній рівень платоспроможності. Підприємство має абсолютний тип фінансової стійкості, що відображає прибутковість господарської діяльності та відсутність порушень фінансової дисципліни. Відповідно до постанови Національного банку України, клас платоспроможності підприємства за коефіцієнтом Z=2,98 відповідає класу 4, що свідчить про низьку ймовірність дефолту (4-6%) і підтверджує інвестиційну привабливість підприємства.

Обґрунтування шляхів підвищення ефективності інвестиційної діяльності ПрАТ «Обухівський молочний завод» зводиться до необхідності розробки як короткострокових, так і довгострокових інвестиційних проектів з урахуванням впливу зовнішнього середовища.

Впровадження інвестиційного проекту з розширення асортименту йогуртів за рахунок нового продукту — «Йодований йогурт з малиною» з додаванням ламінарії — дозволить створити лікувально-оздоровчий продукт та залучити ширший сегмент споживачів.

Проведення дегустації нового виду йогурту жирністю 2,5% у 10 супермаркетах, де реалізується продукція ПрАТ «Обухівський молочний завод», під гаслом «Здоровий спосіб харчування — доступний кожному» сприятиме збільшенню обсягів виробництва продукції на 60 тонн, а чистий дохід від реалізації зросте на 1 528,87 тис. грн. При цьому повні витрати на виробництво та реалізацію зростуть на 1 369,95 тис. грн. Найбільш суттєві зміни спричинені запуском нового виду продукції.

Отже, реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню ефективності інвестиційної діяльності підприємства та забезпечить економічний ефект у вигляді збільшення прибутку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Arefieva O. V., Miagkyh I. M., Solovei N. V. The impact of investment climate and financial analysis implications in making investment decisions. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну.* Серія Економічні науки. 2018. № 6 (129). С. 143–152.

2. Анна Дерев'яненко European Business Association «Індекс інвестиційної привабливості України 2-ге півріччя 2022 року» URL: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2022/12/EBA-InvestIndex_2H2022_UA.pdf (дата звернення: 30.11.2023).

3. Ареф'єва О., Пілецька С., Лістрова М. Формування конкурентної стратегії підприємства в системі антикризового управління. *Економіка та суспільство*. 2022. №43.

4. Атамас, О. (2024). Модель управління стратегією розвитку інвестиційної привабливості економічної системи держави: парадигма трансформаційних перетворень та синергетичний ефект інноватики. *Цифрова економіка та економічна безпека*, (4 (13), 75-79. https://doi.org/10.32782/dees.13-11

5. Білошкурський М. В, Заїчко І. В., Ковернінська Ю. В. Фінансовий аналіз резервів прибутку для активізації інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства. *Journal of Innovations and Sustainability*. 2023. Том 7. № 2. URL: https://is-journal.com/is/issue/view/19

6. Бланк І. О. Інвестиційний менеджмент : підруч. / І. О. Бланк. Н. М. Гуляева; за заг. ред. А. А. Мазаракі. К. : Київ. нац. торг.-екон. унт, 2003. 398 с.

7. Бондарук Т. Г., Заїчко І. В., Бондарук І. С. Діагностика фінансового стану підприємства та його інвестиційної привабливості в системі фінансового менеджменту. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту.* 2022. №1-2. С. 62-75. URL: http://194.44.12.92:8080/jspui/handle/123456789/6274

8. Бондарук Т. Г., Заїчко, І. В., Заїчко, І. Д. Роль фінансових ресурсів в інноваційно-інвестиційному розвитку підприємств. *Академічні візії.* 2024. Вип. 27. URL: https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/927

9. Брюховецька Н.Ю., Булєєв І.П. та ін. Інтелектуалізація підприємств: концептуальні підходи та механізми стимулювання: монографія. Київ: Ін-т економіки пром-сті НАН України, 2022. 424 с.

10. Бутко М.П., Бутко І.М. Менеджмент інвестиційної діяльності: підруч. К.: Центр учбової літератури. 2018. 480 с.

11. Бушовська Л.Б. Управління інвестиційною діяльністю як важливий складник економічної безпеки підприємства. Економіка і суспільство. 2017. Вип. 11. С. 170–176. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/11_ukr/28.pdf (дата звернення 10.10.2024)

12. Вдовічен А. А., Вдовічена О. Г. Триєдиний вектор стабілізації економіки України в умовах неконтрольованих глобальних викликів. *Вісник Чернівецького тоговельно-економічного інституту*. Серія: Економічні науки. 2020. Вип. I (77). С. 12–30.

13. Вознюк М. А., Пшик Б. І. Інвестування : навчальний посібник ; Київ : ДВНЗ "Університет банківської справи", 2017. 526 с.

14. Воржакова Ю. П., Чупріна М .О. Інноваційний менеджмент: навчально-методичний посібник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 130 с.

15. Деньга С.М. Управління ефективністю інвестиційної діяльності: методологія, інформаційно-аналітичне забезпечення: монографія. Полтава: ПУЕТ, 2020. 455 с

16. Дикань В., Фролова Н. Напрями та інструменти державної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу в Україні у воєнний час. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. С.11

17. Дорошенко Т.В. Сутність інвестицій як економічної категорії. *Фінанси України*. 2016. № 11. С. 114—118.

18. Економіка України під час війни: оперативна оцінка, квітень 2022. URL: https://ces.org.ua/ua-economy-in-war/ (дата звернення: 17.11.2023).

19. Заїчко І. В., Богріновцева Л. М. Фінансовий менеджмент в системі забезпечення діяльності збутових підприємств. *Економіка та суспільство*. 2022. №45. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1933/1861

20. Заїчко І. В., Мигович Т.В., Криховецька З. М. Роль монетарної політики та банківського сектору в системі антикризового фінансового управління. *Економіка та суспільство.* 2024. №59. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3375/3302

21. Заїчко І. В., Білошкурська Н В. Нормативно-правове та методичне підґрунтя визначення рівня забезпечення і регулювання фінансової безпеки підприємств та держави. *Економіка та суспільство*. 2021. №34. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/991

22. Заїчко І.В., Заїчко І.Д., Заїчко В.І. Внутрішній фінансовий моніторинг грошових потоків підприємства як інструмент управління його фінансовою стійкістю та інвестиційною привабливістю. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій.* 2024. №1(13). С. 118-130. URL: https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/258/214

23. Заїчко І.В., Калач Г.М., Терещук С.А. Дослідження інноваційних методів і стратегій управління кризою та їх вплив на фінансову безпеку підприємств в умовах економічної невизначеності. *Успіхи і досягнення у науці.* 2024. №7(7). С. 595-610. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/sas/article/view/15016/15086

24. Заїчко І.В., Різник Д.В., Павленко Н.В. Антикризове управління фінансами: стратегії та інструменти для подолання кризових ситуацій. *Причорноморські економічні студії.* 2024. Вип. 86. С. 146-152. URL: http://bses.in.ua/journals/2024/86_2024/25.pdf

25. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. № 1560-XII (із змінами і доповненнями). Офіційний сайт Верховної Ради України.

Веб-сайт. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/1560-12. (дата звернення: 20.08.2024)

26. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. № 40-IV (із змінами і доповненнями). Офіційний сайт Верховної Ради України. Веб-сайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text. (дата звернення: 20.08.2024)

27. Зеленяк, В., Шалений, В., & Депарма, О. (2024). Управління інвестиційною діяльністю виробничого підприємства. *Development Service Industry Management*, (3), 121–127. https://doi.org/10.31891/dsim-2024-7(18)

28. Кальний С. В. Інвестування: практикум : навчальний посібник Київ : Видавництво «Наукова столиця», 2020. 135 с

29. Ковальчук Н., Калугарь А. Виклики для підприємств України в умовах війни з росією. *Економіка та суспільство*. 2022. № 42. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-57 (дата звернення: 27.11.2023).

30. Колтинюк Б.А. Інвестиційні проєкти: підручник для вузів. – 2 вид., перепрац., і доп. Спб.: Видавництво Михайлова В.А., 2016. С. 622.

31. Копитко М. І., Блага Н. В. Управління інноваціями та інвестиціями: навчальний посібник у схемах і таблицях. Вид. 2-ге, допов. і перероб. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 296 с.

32. Копчак, Ю., Лобунець Т.В.,Луковський, Р. SWOT-аналіз як важливий інструмент у розробці стратегії бізнесу. *Економіка та суспільство*, №61. 2024. https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3868/3788 (дата звернення: 20.08.2024)

33. Крамаренко К.М. Управління інвестиційною діяльністю підприємств в умовах сталого розвитку економіки. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління.* 2019. Випуск 4 (21). С. 246-250. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/21_2019/40.pdf (дата звернення 10.10.2024)

34. Кривов'язюк І. В. Інвестиційна діяльність підприємства: сутність, методика аналізу та шляхи підвищення її ефективності. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2018. Вип. 31. С. 83-90. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2018_31_19 (дата звернення 10.10.2024)

35. Лазарева О.В. Інвестиційна політика регіонів. Електронний ресурс. URL: http://lib.chmnu.edu.ua/pdf/metodser/128/11.pdf (дата звернення: 20.08.2024).

36. Леськів Г. З., Франчук В. І., Левків Г. Я., Гобела В. В. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 220 с.

37. Лобунець Т. В. Рудницький А. Є. Інноваційна діяльність ПРАТ МХП в умовах війни. Роль молоді у розвитку АПК України: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 16-17 травня 2024 р. Київ : НУБіП, 2024. С. 51-54.

38. Лобунець Т.В., Гончар Г.П. Особливості інвестування бізнесу в умовах війни. *Наукові перспективи*. №8. 2022. С. 155-164. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/2371 (дата звернення: 20.08.2024)

39. Мединська Т.І., Лобунець Т.В., Рейкін В. С. Аналіз ризиків інноваційних проєктів в українському менеджменті та маркетингу: стратегічні аспекти. *Академічні візії.* Вип.28. 2024. № URL: https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/897 (дата звернення: 20.08.2024)

40. Мельник О.В. Капіталізація підприємств : теорія та практика : монографія. Камянець-Подольський : Видавець Панькова А.С., 2020. 428 с.

41. Менеджмент інвестиційної діяльності : підручник / Бутко М.П., Бутко І.М., Дітковська М.Ю. та ін. за заг. ред. М.П.Бутка. К. : Центр учбової літератури, 2018. 480 с.

42. Мовчанюк А. В. Інвестиційний потенціал сільськогосподарського виробництва як основа забезпечення сталого розвитку аграрного сектору

України. *Ефективна економіка*. 2021. № 9. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9288 DOI: 10.32702/2307-2105-2021.9.91 (дата звернення: 20.03.2024 р.).

43. Настич В. Г. Вдосконалення системи управління агропромислового комплексу на регіональному рівні. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу.* 2014. № 4. С. 96-101.

44. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua 13. Центр Економічної Стратегії. URL: https://ces.org.ua

45. Паньков О.Б. Управління інвестиційною діяльністю як базовий складник економічної безпеки підприємства. *Держава та регіони*. Серія: *Економіка та підприємництво*. 2020. № 4(115). С. 90-93. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2020/4_2020/18.pdf (дата звернення 10.10.2024)

46. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом. К.: Лібра, 2017. 472с.

47. Підприємництво: навч. посіб. / за заг. ред. Г. І. Купалової. Київ : «Київський університет», 2022. 376 с.

48. Платформа відкритих інновацій. URL: https://mind.ua/publications/20241254-it-industriya-pid-chas-vijniv-roosh-ta-reface-vvazhayut-shcho-pislya-peremogi-ukrayina-otrimae-velicheznij (дата звернення: 28.11.2023).

49. Поліщук Н. В., Мацідон В. В. Особливості управління інвестиційною діяльністю підприємств в умовах воєнного стану: збірник наукових матеріалів І Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 55-річчю кафедри фінансів і банківської справи «Актуальні проблеми розвитку фінансів в умовах цифровізації економіки України», (м. Вінниця, 27 квітня 2023 р.). Вінниця. 2023. С. 46–48.

50. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо надання фінансової державної підтримки суб’єктам підприємництва : Постанова КМУ від 14.03.2023 № 229. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/229-2023-%D0%BF#Text (дата звернення: 17.11.2024).

51. Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні : Закон України від 17.12. 2020 № 1116-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text (дата звернення: 21.11.2023).

52. Сазонець І. Л, Федорова В. А., Гладченко А. Ю. / Інвестування : підручник для студентів вищих навчальних закладів . Львів : Новий світ-2000, 2019. 388 с.

53. Селіверстова Л. С., Міх О. М. Інвестиційна політика підприємства в контексті забезпечення сталого розвитку країни. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7433 (дата звернення: 20.08.2024)

54. Скотнікова Л.П., Угрімова І.В. Роль інвестиційної стратегії у розвитку підприємства. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».* 2018. № 19 (1295). С. 19–22.

55. Степанова А.А. Інвестування в схемах і таблицях: підруч. Ч.1. 2021. 103 с

56. Череп О. Г. Інноваційний розвиток підприємства: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2019. 548 с.

57. Шапуров О. О. Інвестування : підручник / О. О. Шапуров ; Міністерство освіти і науки України, Запорізька державна інженерна академія. Запоріжжя : ЗДІА, 2017. 175 с.

58. Шевченко Н., Мельник С. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224 с.

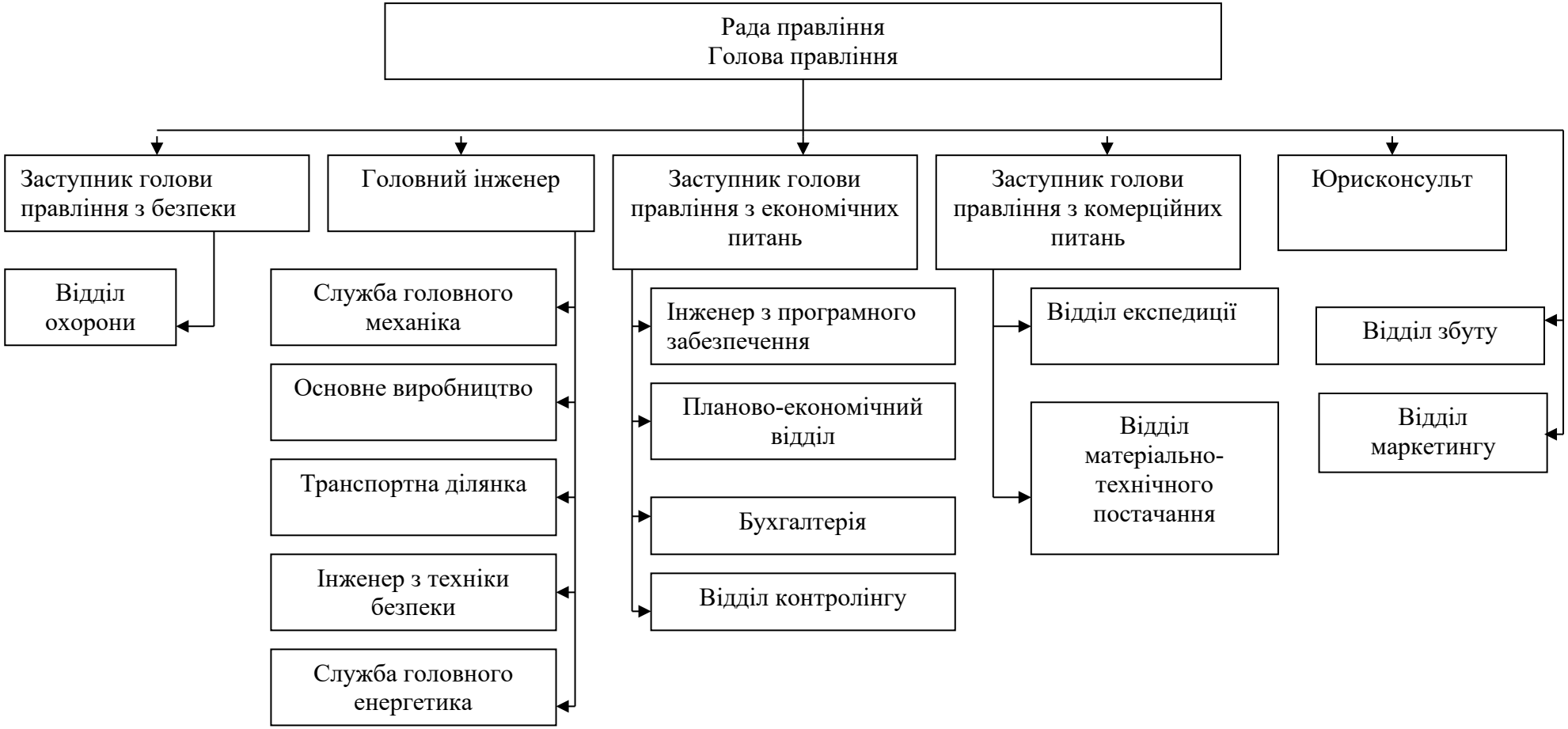
59. Ярошевич Н.Б., Кондрат І.Ю., Якимів А.І. Державне управління інвестиційною діяльністю: навч. посібник. Львів: «Новий світ-2000», 2020. 429 с.

60. Ярова Д. О. Проблеми державного регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні. Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та

перспективи: зб. тез доп. І Міжнародної наук. - практ. конф. (Київ, 23 квітня 2020 р.). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во "Політехніка", 2020. С. 196—197.

61. Офіційний сайт CVS Consulting URL: http://www.cvsc.cz/aktuality-v-cvs-consulting.php

Додаток А

. Організаційна структура ПрАТ «Обухівський молочний завод»